

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Ковшар О.В.

Реєстраційний № _____

« ____ » _____ 20__ р.

« ____ » _____ 20__ р.

ПЕДАГОГІЗАЦІЯ БАТЬКІВ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ ЗАСОБОМ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Кваліфікаційна робота студентки
групи ДВм-22
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
Васильєвої Тетяни Юріївни

Керівник старший викладач
Чулошнікова М.О.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

	ЗМІСТ	2
	ВСТУП	3
1	ПЕДАГОГІЗАЦІЯ БАТЬКІВ ЯК УСПІШНА ПЕРЕДУМОВА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	6
1.1	Дослідження педагогічної культури батьків	6
1.2	Аналіз головних чинників та принципів педагогічної просвіти батьків	8
1.3	Аналіз інноваційних форм роботи з батьками в питаннях педагогізації	13
1.4	Інтерактивні та інноваційні форми педагогізації батьків	19
	ВИСНОВОК ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	24
2	ЗАСОБИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	25
2.1	Аналіз сучасних інноваційних технологій	25
2.2	Аналіз інноваційних форм при роботі з батьками дітей дошкільного віку	28
2.3	ІТ технології як засіб педагогічної культури батьків дітей дошкільного віку	33
2.3 .1	Використання інформаційних технологій в роботі з батьками дітей дошкільного віку	36
2.4	Дослідження особливостей співпраці з родинами на прикладі американського закладу дошкільної освіти «Ворота знань»	39
	ВИСНОВОК ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ	46
3	ПРОСВІТА БАТЬКІВ, ЧЛЕНІВ РОДИН	48
3.1	Анкетування для зібрання інформації про обізнаність батьків дітей дошкільного віку, а саме середньої групи	48
	ВИСНОВОК ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ	70
	ВИСНОВОК	72
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
	ДОДАТОК А	78
	ДОДАТОК Б	84
	ДОДАТОК В	91

ВСТУП

Актуальність дослідження. На сьогоднішній день серед різних напрямків взаємозв'язку сім'ї та закладів дошкільної освіти як важливого засобу оптимізації виховання дітей особливого значення набуває підвищення педагогічної культури батьків. Дане питання зумовлюється наступними процесами:

по перше, визначається потребою дитини в батьках, які будуть в напрямку педагогіки грамотні та відповідальні, що дасть можливість організувати та відповідно реалізовувати ефективне сімейне виховання. Такі батьки готові та відкриті для плідної співпраці з вихователями закладу дошкільної освіти для узгодженості своїх дій в питаннях виховання дітей. Разом можливо створити сприятливі та комфортні умови щодо формування та розвитку зростаючого покоління;

по друге, важливим напрямком роботи є подолання певних вад, які нажаль присутні в сучасному соціумі. Такі проблеми являються наслідком негативного та деструктивного сімейного виховання, яке продукується батьками з низьким рівнем педагогічної культури.

Актуальність дослідження полягає в тому, що реальність яка швидко змінюється висуває до особистісного розвитку досить жорсткі умови, зумовлюється все ускладненням змісту та правилам виховання дітей. За таких обставин здійснення батьками виховної функції опираючись лише на власний розсуд, який накопичений попередніми поколіннями, що стає практично неможливим. Сучасне виховання, в порівнянні з традиційними методами виховання, немислиме без вивчення батьками спеціальних знань та навиків педагогічного характеру.

На сьогоднішній день стан співпраці закладу дошкільної освіти та сімей засвідчує, що традиційні підходи до навчання та виховання в цілому дітей дошкільнят є малоефективними. Хоча незважаючи на те, що в більшості нормативних документах нашої держави значної уваги приділяють вирішенню проблеми виховання дітей, нажаль у закладах дошкільної освіти недостатньо

впроваджено досягнення науки щодо інтеграції зусиль педагогів і сім'ї щодо виховного процесу дітей.

Отже, актуальність дослідження полягає в формуванні у батьків педагогічної культури як важливого засобу оптимізації сімейного виховання за допомогою засобів інноваційних технологій.

Мета дослідження. Дослідити вплив інтегральних, загальних та фахових компетентностей, які необхідні для здійснення позитивної та результативної взаємодії з батьками дітей дошкільного віку, що забезпечить розвиток, освіту та виховання дитини. Створення належних умов освітньо-виховного середовища, гармонізації життєдіяльності дітей через спільно побудовану роботу колективу ЗДО та батьків.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукову літературу щодо питань проблеми організації взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти;
2. Розкрити значення партнерства вихователів та батьків у співпраці щодо виховання та розвитку дитини;
3. Вивчити окремі аспекти методів спільної роботи вихователів з батьками;
4. Дослідити сутність, чинники та принципи педагогічної просвіти батьків;
5. Описати особливості педагогічної просвіти батьків дітей дошкільного віку засобами інноваційних технологій;
6. Розробити форми та методи організації педагогічної просвіти батьків дітей дошкільного віку у вигляді практичної добірки анкет для проведення анонімного та терапевтичного спрямування щодо педагогізації батьків.

Об'єкт дослідження – педагогічна просвіта батьків дітей дошкільного віку засобами інноваційних технологій.

Предмет дослідження – особливості роботи та організації педагогічної просвіти батьків дітей дошкільного віку засобами інноваційних технологій.

Гіпотеза дослідження полягає в подальшому впровадженню запропонованого тестування у ЗДО.

Методи дослідження: Дослідницький аналіз, спостереження, аналіз літературних джерел за темою педагогізації батьків та їх вплив на дітей; виявлення стану такого питання, як взаємодія сім'ї з ЗДО, шляхи та практична співпраця. Емпіричні методи щодо процесу узагальнення досвіду вихователів стосовно співпраці з батьками. Спостереження за сім'ями батьків, які виховують дітей дошкільного віку. Експериментальний метод. Розробка власної добірки питань у вигляді анкетування батьків дітей дошкільного віку, вивчення незалежних відповідей та надання обґрунтованих рекомендацій.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження, які отримані під час написання кваліфікаційної роботи можуть бути використаними в подальшому вихователями в закладах дошкільної освіти, що дозволить удосконалити організацію педагогічної просвіти батьків дітей дошкільного віку засобами інноваційних технологій.

Експериментальна база дослідження. Дослідження було проведено з батьками, які мають дітей дошкільного віку, а саме середньої групи. Вікова категорія дітей 3-4 роки, участь приймало 9 батьків у форматі гугл-форми дистанційного опитування.

Структура роботи. Робота складається з трьох розділів, вступу та списку використаної літератури, що містить 38 посилань. Робота містить 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ПЕДАГОГІЗАЦІЯ БАТЬКІВ ЯК УСПІШНА ПЕРЕДУМОВА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1 Дослідження педагогічної культури батьків

Взаємне відношення в сім'ї являється формою та умовою співіснування родичів, що дозволяють в певному розумінні реалізувати свої функції, а саме відтворення та подальше виховання своїх нащадків, ведення домашнього господарювання та задоволення потреб інших членів сім'ї. Взаємовідносини в сім'ї встановлюються ступенем взаєморозуміння, поваги, підтримки, взаємної допомоги, тощо.

Характер взаємного відношення в сім'ях складається під впливом певних факторів:

- традиції, які встановлені сім'єю;
- соціально-економічний показник та стан суспільства та його показник морально-психологічної атмосфери;
- встановлення ступеня залежності життєвої здатності сім'ї від суспільства;
- залежить від типу сім'ї (багато дітей чи мало), від її складу (сім'я повна чи ні);
- залежить від структури – це верховенство та підпорядкування психічних та особистих якостей рідних.

Педагогічна культура батьків являється певною складовою частиною загальної культури, до котрої втілено накопичений роками та всіма поколіннями досвід виховного процесу дітей в сім'ях. Даний процес слугує основою педагогічної діяльності батьків, що надає їм можливість уникнути традиційних стандартних помилок в сімейному вихованні, при цьому знаходити правильні рішення та вихід із нестандартних ситуацій.

Культура педагогічної практики батьків включає в себе чотири самостійні між собою компоненти:

- батьки повинні володіти питаннями з педагогіки;
- питання соціології;
- психології;
- фізіології дітей.

Формування та становлення педагогічної культури в майбутні батьків починає ще з раннього дитинства шляхом засвоєння дитиною уроків, які надають їм дорослі, адже відбувається процес наслідування своїх батьків; вплив вихователів та засвоєння педагогічних прийомів розвитку та формування людини, засвоєння уроків «народної педагогіки».

Продовжується формування цієї якості у власній діяльності батьків по вихованню дітей, а також у процесі їх самоосвіти і самовиховання. У наш час рівень педагогічної культури основної маси батьків недостатньо високий, що негативно позначається на результатах їх виховної діяльності, проявляється у низькому рівні вихованості багатьох дітей. Такий рівень зумовлений різними факторами. Насамперед, сприйнята батьком і матір'ю від своїх батьків модель виховання у молодій сім'ї не може бути повною мірою реалізована в умовах, які надзвичайно змінюються. На підвищення педагогічної культури батьків, в першу чергу на озброєння їх необхідними знаннями, спрямована діяльність системи педагогічного всеобучу. Вона включає загальне ознайомлення всього дорослого населення з основами виховання через періодичні видання, радіо, телебачення; підготовку юнаків і дівчат до сімейного життя – в школах, технікумах, професійно-технічних училищах; підготовку до материнства – в жіночих і дитячих консультаціях, підготовку молодожонів і молодих батьків до виховання дітей – у клубах молоді сім'ї, педагогічних світлицях; підготовку вчителів і вихователів до роботи з батьками у вузах, на спеціальних факультетах університетів педагогічної культури, у батьківських лекторіях, на курсах, семінарах тощо.

1.2 Аналіз головних чинників та принципів педагогічної просвіти батьків

Першочерговим джерелом формування принципів моральної культури дитини та її соціальних установ являється сім'я в якій вона зростає. Разом з тим, в процесі педагогічної освіти батьків повинно на першому плані вирішуватись завдання, які дають поштовхи до оптимізації процесів сімейного виховання, а також сприяють згуртованості дітей та їх батьків, при цьому встановлюючи тісний контакт закладів дошкільної освіти й сім'ї.

Батькам слід вчитися ставитись до своєї дитини, як до рівноправного члена сім'ї з своїми баченням та особливостями. Батькам необхідно чітко усвідомлювати те, що неприпустимим є порівняння своєї дитини з іншими підлітками. Батьки можуть робити акцент лише на успіхах та просуваннях власного дитя, при цьому бачити і виявляти сильні а слабкі сторони дитини й враховувати їх при вирішенні питань виховання. Щоб розуміти повну картину життя своєї дитини батьки мають проявляти щире зацікавлення у своїх дітях та постійно бути готовим в будь якій ситуації підтримати свою дитину на емоційному рівні в першу чергу. Завдяки такому підходу, діти ніколи не втратять своєї відчуття своєї значущості та необхідності. Такий зв'язок між батьками та дітьми не зможе замінити жоден з представлених соціальних інститутів, яким би досконалим він не був [1].

На сьогоднішній день ми спостерігаємо досить ефективний розвиток освіти, в якому висвітлений теоретичний аспект педагогічної просвіти. Доробки, що дістались від педагогів минулого є неоціненним багатством сьогодення. Встановлено, що з кожним історичним етапом розвитку суспільства сімейна педагогіка лише вдосконалювалась, вбираючи в себе саме найкраще та нове. Такий досвід визначено в працях наступним представників наукової сфери: Е. Аркіна, П. Лесгафта, П. Каптерева, А. Макаренка, М. Цебрикової, В. Сухомлинського та ін. [2, 3, 4, 5].

Так як термін «сімейне виховання» введено в обіг вже давно, тому зупинимось на головних класичних наукових доробках в питаннях сімейного виховання.

Наукова думка П. Лесгафт в теорії та принципах сімейного виховання висуває перелік принципово істотних вимог, котрі необхідні виконувати вихователям та батькам, котрі приймають участь у вихованні та спрямовують розвиток дитини. До такого напрямку вчений відносить розуміння дитини, її стан психологічного здоров'я та індивідуальні властивості. Не знаючи тих чи інших умов психологічного розвитку дитини, вихователь закладу дошкільної освіти може будь-якої хвилини стати в глухий кут перед проявом певної риси характеру вихованця, при цьому не матиме можливості встановити причини такого вчинку і залишити дану проблеми без уваги. З цього виникне проблема щодо втраченого тісного контакту індивідуального розвитку особливостей дитини з її дошкільним розвитком та сімейною дисципліною [6].

Учений П. Лесгафт в своїх наукових працях розглядав питання нерозсудливого впливу на дитину батьків та вихователя, які зі свого боку не встановили проблему: чому і які необхідно застосовувати до неї ті чи інші заходи виховного характеру?. Подібне такого роду несвідоме керівництво особистісним розвитком дитини ніколи не пройде добре, аде воно травмує дитячу психіку та впливає на подальшу долю людини [6, ст. 7].

Нами було висвітлено наукову думку педагога П. Каптерев, який у своїй праці «Про сімейне виховання і навчання» надає аргументовані відповіді на вкрай важливі актуальні питання нашого сьогодення: «Яким чином слід навчати маленьких дітей в сім'ї до їх вступу до навчання до закладу?» Дане дослідження відповідає практичному вирішенню питання і розвиває в дитини певні принципи навчання ще з малку, які необхідно використовувати батькам.

В питаннях концептуального рішення сімейного навчання, яке запропоновано вченим П. Каптерев покладено саме розуміння сутності дитини як окремого біосоціального індивіду та особливостей її психологічного розвитку. Вченим обґрунтовано, що саме такий підхід зможе дозволити

правильно визначати напрямки навчання спершу в родині, а потім і в дошкільному закладі освіти та в подальшому навчанні.

Наукова думка вітчизняного педагога Нагула О. Л., який особливого місця надавав саме сімейному вихованню дітей. Відтак сім'ю він розглядав як певний колектив, в якому не повинно бути місця свавілля батьків. Нагула О. Л. пояснив значення істинного авторитету батьків, представляючи його помилкові різновиди, які існують в деяких сім'ях по сьогоднішній день [7, 8].

Аналізуючи роботи Ю. Паскевська та Д. Щербина, які аналізують педагогізацію просвіти батьків як головного процесу, що надає батькам певні особливі можливості у виборі та створенні умов виховання свого малюка в сім'ї та подальша підготовка до навчання в інших закладах; аналізують фактори та способи здійснення педагогічної підтримки родинам, під час якої батьки опановують знання та вміння вирішувати психологічні та педагогічні і соціокультурні проблеми виховання дітей; наступний процес усвідомлення та встановлення цілей, можливостей та способів досягнення бажаного результату під час підготовки дітей в закладі дошкільної освіти до подальшого навчання, такий підхід реалізується у взаємодії та повній співпраці педагога, батьків та звісно дітей [9, с. 11].

Наукова думка дослідниці Т. Цуркан висвітлює головні принципи педагогічної просвіти батьків, які полягають в наступному:

1. Гуманне відношення та взаємодія вихователів і батьків, батьків з дитиною.
2. Всі учасники процесу є рівноправними суб'єктами спільної справи, яка ґрунтується на взаємній допомозі, повазі, співпраці, толерантному відношенні та любові.
3. Індивідуальна форма підходу. Просвітницька робота повинна бути організованою з врахуванням певних моральних та психологічних аспектів клімату сім'ї в якому виховується дитина. Такі психологічні обставини повинні бути враховані під конкретні соціальні ситуації.

4. Принципи диференціації педагогічної просвіти. Ми всі розуміємо, що є різні типи сімей, а також різні батьки і принципи їх виховання, яким притаманний різний темперамент, здібності та освоєння матеріалів. Відтак, кожен вихователь повинен диференціювати форми та методи роботи в сім'ях.
5. Обґрунтовували принцип співтворчої роботи педагога та батьків. Важливо, щоб питання формування власної концепції сім'ї проводився за активної допомоги та підтримки вихователів [10, с. 112].

Наукова праця А.С. Удалова, говорить про наступні принципи педагогізації батьків:

1. Гуманістичний характер взаємодії всіх учасників процесу виховання.
2. Максимальний погляд на індивідуальну складову особливостей людини, що допоможе як найкраще відтворити організацію педагогічної просвіти певної проблеми.
3. Питання просвіти та педагогізації батьків базується відповідно до логіки розвитку особистості дитини.
4. Враховується принцип індивідуальної траєкторії виховання дітей в оволодінні матеріалами освітнього спрямування. Автор цим наголошує на тому, що батьки мають різний темперамент, характер та різне сприйняття матеріалу.
5. Враховується принципи поєднання репродуктивного та творчого аспекту. Метою діяльності вихователя являється надання батькам поняття власної сімейної концепції щодо виховання своїх дітей, при чому приймаючи свою ситуацію та індивідуальні риси своєї дитини.
6. Участь всього виховного колективу у просвіті батьків [11, с. 36].

В основі створення сучасної освітньої програми для батьків можуть бути враховані наступні принципи сімейного виховання дітей:

1. Принцип пріоритету щодо впливу сімейних відносин, а саме сімейного виховання на становлення розвитку та особистості дитини.
2. Принцип значущості сімейних цінностей та відносин в цілому, а саме як провідного компонента виховання сім'ї.
3. Принцип єдності та несуперечливого впливу сім'ї та закладу дошкільної освіти у питаннях виховної складової дитини.
4. Принцип цілісного розвитку дітей, який відображає різноманіття впливу сім'ї на показник формування особливостей дитини.
5. Головною метою навчання батьків являється формування сприятливої та адекватної позиції батьків, яка виступає психологічною, виховною складовою спрямування батьків та полягає на заснуванні адекватної оцінки дитини.

Для того, щоб ефективно проводити роботу просвітницького характеру, вихователі та педагоги повинні враховувати наступні основні чинники [11]:

- 1) знати фактичне місце проживання сім'ї;
- 2) володіти питанням зайнятості батьків;
- 3) знати побутові умови сім'ї та їх сімейне становище;
- 4) склад сім'ї, освіта та вік батьків;
- 5) світоглядні позиції батьків та професійну культуру;
- 6) знати культуру сімейних стосунків, тощо.

Таким чином, на сьогоднішній день поняття педагогізації батьків трактується в цілому як певний процес саморозвитку батьків, заснований на свідомому їх прагненні до вдосконалення та розвитку своєї особистості та формування при цьому повноцінної особистості власних дітей [12].

Для дитини дошкільняти першим та найціннішим вихователем є батьки, від виховного процесу яких залежить повноцінне виховання та становлення дитина з часом як індивідуальної особистості. Сім'я для дитини являється першим відповідним колективом, в котрій відбувається процес її соціалізації, створюється основа її світоглядної складової, моральних цінностей та принципів, добра, справедливості, тощо. Доброта, яку надають батьки

забезпечує дітей емоційним захистом і надає психологічний комфорт, надає життєву позицію та опору, а довіра дитини до своїх батьків – робить її особливо цінною до їх впливу.

Отже, саме від батьків закладається основи фізичного, психологічного, морального та інтелектуального розвитку та вдосконалення дитини. Батьки намагаються забезпечувати захист від негативного впливу довкілля. Дуже шкода, що на сучасному етапі розвитку суспільства, батьки надмірно опікуються саме матеріальним становищем, при цьому забувають враховувати, що позитивний компонент мікроклімату в сім'ї мають більший вплив. ЗДО, як і більшість закладів соціальних інститутів, покликані допомагати, підтримувати та направляти на своєму професійному рівні в питаннях розвитку та вихованні дітей.

1.3 Аналіз інноваційних форм роботи з батьками в питаннях педагогізації

Сім'я являється природним компонентом первинного сприйняття соціалізації дитини, а також джерелом її матеріального та емоційного формування і підтримки, засобом збереження та перейняття культурних цінностей, тощо. З першого дня життя дитини, сім'я покликана до того, щоб готувати її до життя та практичної діяльності, в умовах домашнього виховання забезпечувати розумну організацію її життя, допомагати засвоювати досвід старшого покоління в родині.

Складові педагогічної культури батьків, представлено на рис. 1.1.

Рис. 1.1 Складові педагогічної культури батьків

Розв'язуючи питання педагогічної культури батьків можна запроваджувати використання наступних форм роботи [12, 14, 15]:

1. Індивідуальна форми педагогічної культури забезпечують принципи відвідування сім'ї; запрошення їх до закладу дошкільної освіти; індивідуальна просвітницька бесіда, в разі необхідності індивідуальна допомога психолога чи вихователя; листування з батьками та інформування їх щодо дитина на протязі дня та всього часу перебування в закладі дошкільної освіти; проводити дні відкритих дверей, тощо.

2. Групові форми роботи, до яких слід віднести наступні інструменти: зібрання батьківського активу групи, організація та проведення групових бесід, групові консультації, батьківські консилиуми, тощо.

3. Колективні форми, що включають в свою роботу проведення виховних лекцій-бесід, участь в науково-практичних конференціях, організація батьківських днів, вечори обговорення у форматі питання-відповіді, тощо.

Отже, форми спільної роботи батьків та закладу дошкільної освіти представлено на рис. 1.2.

ФОРМИ СПІЛЬНОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І СІМ'Ї

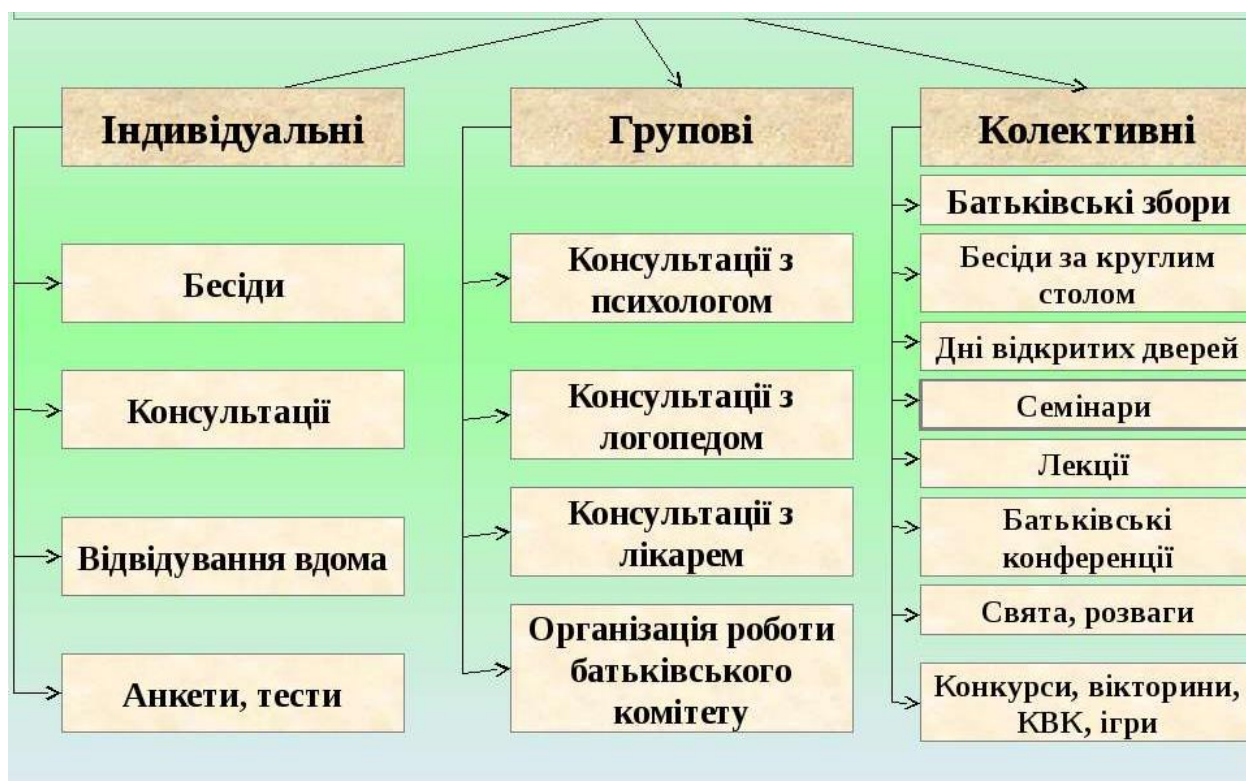

Рис. 1.2 Зображення переліку форм спільної роботи ЗДО та сім'ї [12]

Окремою категорією є використання інноваційних форм роботи з батьками, до основних із них можна віднести наступні:

- 1) педагогічний десант – це процес виступу вихователів та викладачів на підприємствах та організаціях, де працюють батьки дітей;
- 2) дерево роду, що говорить за організацію зустрічей поколінь, під час яких проводити аналіз проблеми виховання;
- 3) проводити роботу у сімейному колі, що говорить про індивідуальний підхід до родин з певними проблемами в вихованні дітей;
- 4) родинні зустрічі;
- 5) дні довіри до лікарів, вихователів та вчителів, під час консультативних зустрічей встановлюються проблеми та надаються рекомендації щодо виховання дітей;

6) день добрих справ, який полягає в проведенні спільної трудової діяльності кожного учасника процесу;

7) сімейна скринька довіри, яка включає в себе добірку матеріалів з позитивним досвідом виховного процесу та культури взаємодії з дітками;

8) спільне проведення сімейних та традиційних свят;

9) аукціон педагогічних ідей та справ, що трактуються на обміні досвіду з виховання культури взаємин з сім'єю;

10) батьківські дебати та ринги в педагогічному вихованні, які забезпечують спільне розв'язання задач педагогічного спрямування;

Доцільним також слід розглядати інтерактивні форми роботи, організація яких включає інтерактивне навчання батьків, при цьому передбачаючи різні моделі життєвих ситуацій. Також доцільно проводити рольові ігри, спільне вирішення проблемного питання на основі аналізу певних ситуацій. Під час інтерактивного навчання батьки отримують навички бути демократичними, отримувати досвід спілкування з іншими, а також критично мислити в певних життєвих ситуаціях [12].

Доведено, що продуктивною формою інтерактивного навчання являється саме робота в групах. Такий підхід необхідно застосовувати для вирішення досить складних проблем чи життєвих ситуацій, які потребують саме колективного вирішення [12].

Зважаючи на зміст та мету педагогізації батьків та батьківської громадськості можна залучати до організації різні варіанти роботи в групах. Наукова думка методичного посібника «Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання» забезпечують наступні форми інтерактивної роботи у вигляді «Діалогу» чи «Синтезу думок», «Спільні проєкти», «Коло креативних ідей», «Акваріум» [13].

Варто відзначити, що до інтерактивної форми роботи з батьками можна віднести такі заходи, як:

- батьківські тренінги;
- батьківські ринги;

- вечори читання та обговорення цікавих ідей в питанні виховного процесу дітей; ігри в колі родини; залучення сучасних іграшок та ігор; гра в майбутнє своїх діток; тема святих оберегів кожної з родин; літописи родин; наводити приклади для наслідування щодо взаємної поваги до різних вікових поколінь у родині; перегляд моральних уроків, щодо мистецтва виховання; залучення дітей до сімейних діалогів, тощо [14].

При підготовці батьків до формування моральних та ціннісних взаємин з дітками важливо планувати за наступними напрямками:

- виховання в родині українських традицій;
- запровадження в родині моральних цінностей;
- виховання пошани до дорослих та батьків особисто;
- виховання бажання допомагати людям;
- ввічливе та тактовне ставлення до дорослих та дітей в родині.

Перед суспільством та самим собою у батьків закладається висока відповідальність за виховання своїх дітей. Адже, даний виховний процес передбачає від батьків ґрунтовних знань в питаннях психології, педагогіки, фізіології та інших напрямлень [15].

Дивлячись об'єктивно на дане питання переважно більша кількість батьків має досить низький рівень психологічної та педагогічної культури, що з часом призводить до труднощів в питаннях сімейного виховання. Приходить час, коли батьки віддають дитину до школи в сподіванні, що вона потрапить до гарного вчителя, який забезпечить в рамках школи їй належне виховання. Та цього замало, адже за умови лише спільних зусиль, узгодженої співпраці кожного учасника процесу можна стверджувати про успіх виховної складової. Тому ми можемо дійти висновку, що вихователь чи педагог повинен виступати з однієї сторони сполучною ланкою між ЗДО та сім'єю, а з іншого боку – організатором підвищення культури педагогічного виховання кожного з батьків. В процесі роботи з батьками вихователь повинен залучати різні форми роботи, які дадуть можливість батькам підвищити рівень власного педагогічного знання та вдосконалити навички виховного процесу та

встановлення моральних принципів зі своїми дітьми. При залучені такого процесу вихователь чи вчитель повинен враховувати наступні аспекти [16]:

- 1) для підвищення педагогічної культури батьків ефективним є створення груп з батьків одного з класів, так і для експерименту окремо організувати групи за досвідом виховання та відповідними інтересами;
- 2) теми групових засідань повинні забезпечувати зацікавленість батьків в педагогічній практиці та вміннях встановлювати моральні та ціннісні взаємини в сім'ях при вихованні дітей;
- 3) під час проведення семінарів, важливим є наведення власного позитивного досвіду в вихованні дітей;
- 4) в процесі навчання ефективним є поєднання лекційних форм навчання з елементами невимушеної бесіди;
- 5) слід проводити педагогічний аналіз окремих випадків і вихованні дітей в сім'ї, досліджувати їх поведінку в сімейному колі, в ЗДО, в громадських місцях;
- 6) ефективною складовою педагогізації батьків являється відкрита практика домашнього завдання для батьків, виконання котрих вимагало б накопичення знань з питань педагогіки, психології, гігієни, культурного виховання, тощо;
- 7) стимулювання, підтримка та заохочення активних учасників педагогічного навчання – успішна складова встановлення взаємного відношення дитини та батьків;
- 8) залучати різного роду види самостійного навчання: реферати та доповіді, а також виступи з доповідями, поглиблене висвітлення складних питань, тощо.

До роботи педагогізації батьків можна залучати учасників педагогічного навчання, які ефективно та успішно налагодять контакт з дітками, вихователями і за потреби з батьками. Є приклади залучення психологів,

методистів, представників творчого напрямку роботи, культурно-масового спрямування, тощо [17].

1.4 Інтерактивні та інноваційні форми педагогізації батьків

Найдосконалішою за всі часи була і залишається форма колективної взаємодії з сім'єю, а саме проведення батьківських зборів. В тому випадку, коли батьківські збори є добре підготовлені і чітко сплановані, то вони будуть сприяти створенню єдиного колективу вихователя та батьків, що направлено на розв'язання певних проблем та задач в вихованні дітей [19, 21].

Якщо батьківські збори проводяться лише за формальними принципами, то такий формат проведення відбиває будь-яке бажання батьків в подальшому відвідувати дошкільний заклад освіти. Саме тому важливо застосовувати творчий підхід при організації даних зустрічей з батьками. Залучення батьків до проведення святкових заходів, виховних годин чи іншого. Корисним та вкрай ефективним в даному випадку є застосування інтерактивних технологій у роботі з батьками.

Інтерактивне навчання являється спеціальною формою організації дослідницької та пізнавальної складової. Дана складова передбачає відповідні завдання: створення безпечних та комфортних умов виховання, під час яких кожна дитина буде відчувати свою інтелектуальну спроможність. Саме тому доцільним залишається проведення спільних заходів з залученням інтерактивних форм роботи. Залучення інтерактивних технологій становить відповідний засіб для досягнення певної атмосфери при спілкуванні з батьками, яка найкраще сприяє порозумінню в цілому.

Розглянемо наступні форми інтерактивної роботи з батьками [19].

Проведення зборів батьків у вигляді гри. Такий формат прийнято проводити у вигляді аукціонів. В якості лоту обираються корисні поради батьків з встановленої теми зустрічі. Кожна зазначена рекомендація проходить певну оцінку іншими присутніми на заході батьками за допомогою заздалегідь

підготовленими фішками. Поради, які зібрали максимальну кількість фішок, розташовують на стенді, який відводиться для взаємозв'язку сім'ї, ЗДО та дітей.

Такі збори у форматі гри можна проводити разом з дітками, на даному заході частіше за все проводять презентації, постановки, програми. Ігрова взаємодія дітей разом з батьками дарує безцінний досвід партнерських відносин.

Збори в форматі презентації полягають в можливості презентувати свої сімейні традиції, вміння та досягнення які є важливою складовою формування взаємодії батьків та дітей. Батьківські збори в даному прикладі стають чудовим майданчиком для обміну досвідом в питаннях педагогізації батьків та виховання дітей. Дана форма найчастіше залучається в шкільних батьківських зборах, що спонукає батьків до аналізу власних досягнень та невдач.

У форматі екскурсії та походів проводяться виїзні батьківські збори. Даний формат сприяє згуртованості батьківського колективу та вирішує питання виховного процесу дітей.

Зараз вкрай дієвими та найпоширенішими є така форма педагогізації батьків, як батьківські тренінги. Дана форма являється ефективною та активною формою роботи з батьками, які приймають визнають наявні проблеми в своїй родині. Такі батьки приймають участь в тренінгах для того, щоб змінити свій стиль взаємодії з дітьми, зробити своє спілкування більш відкритим, тому розуміють необхідність набуття нових знань та вмінь при вихованні своїх дітей. Бажано, щоб до проведення батьківських тренінгів долучались обое батьків. Від такого підходу ефективність тренінгів зростає і результати роботи будуть видні одразу. Також важливим аспектом залишається активна діяльність під час проведення тренінгів. Тренінги відбуваються за участі в групі від 12 до 15 осіб. Для позитивного результату такий тренінг необхідно повторити не менш як 5-8 разів. Зазвичай дані тренінги проводить вихователь, методист чи дитячий психолог, які володіють тренінговою методикою, яка для прикладу відображена в Додатку В.

Батьківські читання, що є певною формою роботи з батьками, яка дає переваги не лише слухати вихователів, а й самому вчитись літературному читанню. Батьківські читання можуть проходити з першого року навчання в ЗДО. Батькам встановлюють питання педагогіки та психології, або те що вас хвилює найбільше. Далі представник ЗО збирає інформацію та проводить її аналіз. Дані батьки читають книги, у котрих ви можете отримати відповідь на поставлене батьками запитання. Особливою формою проведення таких заходів являється те, що проводячи аналіз педагогічної проблеми, батькам надається можливість висловлювати свої думки та розуміння з даного питання, провести діалог з даного питання з іншими батьками, а також відстоювати власні переконання.

Батьківські читання допомагають певному відсотку батьків переглянути свої плани, погляди на виховання свого чада, а також ознайомитись з традиціями виховання в інших сім'ях. Іншими словами, поглянути на власну дитину і своє ставлення до неї з різних ракурсів.

Батьківські читання надають певний інструмент для педагогізації батьків, адже вони мають можливість ознайомитись із різною цікавою дитячою літературою та різними новинами.

Форма роботи у вигляді батьківських вечорів, яка чудово згуртовує батьківський колектив: даний формат притаманний дошкільнятам 1-2 класів, але дана методика може бути застосована і ЗДО. Батьківські вечори – добра нагода для вихователя чи вчителя знайти однодумців та помічників у вихованні дітей [20].

Отже, перевагами використання інтерактивних технологій у роботі з батьками можна віднести наступні:

- створюється вкрай тепла та творча атмосфера співробітництва;
- вивчаються та вирішуються всі суперечливі питання за допомогою критичного аналізу з висловленням різних думок з різних поглядів;
- створення моделей реальних життєвих ситуацій, а також спільне вирішення проблеми виховного та навчального процесу дітей;

- встановлюється формування в батьків відповідних педагогічних умінь роботи з дітьми;
- сприяння відповідальності та усвідомлення особистого ставлення до дитини;
- надання батькам такої можливості стати учасником виховного процесу.

Використання форм інтерактивного формату та відповідних методів роботи з батьками проходить на протязі всього періоду виховного та навчального процесу. Відтак під час використання інтерактивних технологій кожному представнику необхідно пам'ятати наступне:

- інтерактивні форми роботи повинні бути використані паралельно чи поряд з традиційними формами;
- не слід перенасичувати різними подіями та заходами процес педагогізації батьків, в тому числі і з використанням інтерактивних форм та методів роботи;
- в разі застосування інтерактивних технологій з відповідним контингентом батьків можна не отримати відповідного результату, тому варто переглядати стратегію їхнього використання.

На сьогоднішній день з введенням Нової української школи введено в дію нетрадиційні форми роботи з батьками, дану методику можна застосовувати і в ЗДО, разом з дітками дошкільного віку [21].

Виокремимо декілька нетрадиційних форм роботи з батьками:

- день спільних справ, тобто певний процес спільної роботи батьків з дітьми;
- дерево родоводу, що привертає увагу до ознайомлення свого родового дерева;
- творити добрі справи разом, до якого залучаються батьки та діти в питаннях благодійності;
- зустрічі в сімейному колі, а саме індивідуальна робота з певними категоріями сімей;

- вечори у родинному колі;
- школа батьківського спрямування, яка організовується у вигляді створення клубів, бесід на різні теми, тощо;
- сімейні свята, під час яких відбувається поєднання сімей для спільного проведення дня народження дітей, також календарних чи інших свят.

Дбаючи про процес ефективної співпраці та взаємодії з батьками, при виборі будь-якого із представлених форм роботи координатору заходу необхідно враховувати важливість наступних чинників [22]:

1. Залучення та запрошення батьків до співпраці. Першим кроком завжди було доброзичливе, спокійне та з повагою спілкування.
2. Дотримання позиції рівноправного вибору. Поєднуються зусилля вихователя та сім'ї дитини, але при взаємному визначені ними рівноправності.
3. Встановлення важливості ролі батьків у співпраці. Вихователь повинен завжди наголошувати на важливій ролі батьків в житті їх дітей.
4. Постійний прояв любові та захоплення своєю дитиною. Певний психологічний контакт з батьками виникає одразу при позитивному ставленні до дитини.
5. Пошук нових форм співпраці.

ВИСНОВОК ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

Роблячи висновок можна стверджувати, що сімейне виховання являється невід'ємною складовою частиною національної системи освіти та виховання дітей. Дієвий механізм залежить від рівня педагогізації батьківської культури виховання, під котрою розуміють педагогічну підготовленість та зрілість їх як вихователя, що надає реальний позитивний результат в сімейному та соціальному вихованні дітей.

Доведено, що за теперішніх умов поняття «педагогізації батьків» трактується як певний неперервний процес саморозвитку батьків дітей дошкільного віку, що формується на принципах свідомого прагнення до вдосконалення своєї особистості та формування при цьому повноцінної особистості у своїх дітей.

Встановлено, що головним аспектом педагогічної просвіти батьків являється підвищення чи вдосконалення педагогічної культури батьків. Доведено, що процес виховання дітей на 99 % залежить від сім'ї в котрій живе дитина, точніше від педагогічної просвіти батьків, а не лише від закладу дошкільної освіти чи будь-якого іншого закладу. Тому, педагогічна просвіта батьків являється невід'ємною складовою взаємодії дошкільного закладу освіти та сім'ї.

РОЗДІЛ 2

ЗАСОБИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

2.1 Аналіз сучасних інноваційних технологій

Швидкий розвиток суспільства, технічних засобів та науки ставлять систему дошкільної освіти перед необхідністю застосовувати новітні засоби та технології навчання, так як дошкільний вік кожної дитини являється найбільш сприятливим для розвитку її творчого сприйняття, розвитку потенціалу та розширення пізнавальної активності, від так якісний рівень дошкільної освіти являється першочерговим фундаментом якісної освіти безперервного процесу. Саме тому особливо важливим є те, щоб дитина з першого року життя розвивалась в першу чергу як особистість, активно долучалась до вивчення та дослідження навколишнього світу. Для цього нам приходять на допомогу інноваційні технології.

Інноваційними технологіями являється комплекс певних форм та відповідних методів навчання, виховання та управління, що в комплексі відповідає сучасним вимогам, являється новаторським та оригінальним.

Нами виокремлені головні на нашу думку принципи інноваційних технологій:

- доцільність їх запровадження;
- принцип взаємодії навчання та виховання дитини;
- інноваційні технології орієнтовані на співпрацю вихователя, батьків та дітей;
- підхід особистісно-орієнтованого спрямування;
- виконання в процесі виховання різноманітних форм та методів.

Питання педагогізації батьків дітей дошкільного віку засобами інноваційних технологій ставить перед собою наступну мету:

- 1) інноваційні технології повинні мотивувати всіх учасників процесу до навчання;

- 2) зробити процес навчання здебільшого цікавішим для дітей;
- 3) процес навчання дає результат, щодо активній взаємодії з іншими, адже діти навчаються працювати діалогічно;
- 4) розвивається здатність до рефлексій та власної самооцінки;
- 5) стимулюється ініціатива в питаннях різного спрямування;
- 6) розвивати здібності дитини творчого характеру;
- 7) створювати всі можливі умови щодо самостійної реалізації дитини як окремої особистості;
- 8) формувати різного роду компетенції, а не лише допомогти дітям дошкільного віку здобути певні знання.

Засоби інноваційних технологій застосовуються не лише для педагогізації дітей дошкільного віку, а є певною формою роботи з дітками:

1. Запровадження нетрадиційних форм занять, до яких слід віднести комбіновані, інтегровані та різного роду проєкти;
2. Проведення занять нестандартного типу, до котрих слід віднести мандрівки, години ввічливості, проведення уроків на природі та її сприйняття органами чуття, заняття-пошук, казка, тренінг, тощо;
3. Проведення свят в нетрадиційному форматі з залученням інсценізації;
4. Проведення оздоровчих заходів, адже піші прогулянки, терапія сміхом та різного роду гімнастики є досить корисними для дітей дошкільного віку.

Як саме впроваджується процес інноваційних технологій в ЗДО та для педагогізації батьків дітей дошкільного віку.

1. Формується мета, яку необхідно досягти з допомогою технологій.
2. Визначається найоптимальніша технологія інноваційного напрямку.
3. Відбувається процес ознайомлення з особливостями обраної форми для подальшої роботи.

4. Опрацьовується методична робота чи наукова добірка публікацій, які мають досвід щодо використання потрібних методів в питанні інноваційних технологій.
5. Осмислюється набута інформація.
6. Створюються всі необхідні умови для запровадження технологій;
7. Використання обраних технологій.
8. Аналіз, досягнення очікуваних результатів та вдосконалення вже існуючого процесу інновацій.

Запровадження інноваційних технологій в ЗДО починається з вихователів. Але, відомо що одразу всі працівники ЗДО не зможуть переорієнтуватись на роботу сучасного ладу, тому такий шлях починають із членів креативних та творчих вихователів, які здатні критично мислити та далекоглядно дивитись вперед. На одному із етапів роботи необхідно провести установче засідання з створеною творчою групою. Метою даного засідання є розгляд наступних питань:

- актуалізація та розширення знань педагогів щодо питань використання інноваційних технологій застосованих педагогами у дошкільній освіті;
- формування у педагогів-вихователів теоретичних знань, практичних вмінь та навиків в питанні використання інноваційних методів та прийомів у педагогічній майстерності;
- допомога вихователям зорієнтуватись у спробах впровадження конкретних педагогічних інноваційних технологій в освітньому процесі;
- сприяти постійному формуванню методичної культури педагога, при цьому стимулювати їх творчу активність та креативність.

2.2 Аналіз інноваційних форм при роботі з батьками дітей дошкільного віку

Заклад дошкільної освіти має вагомий вплив на розвиток педагогічної культури батьків, та буде мати результат, якщо буде відповідати наступним трьом критеріям:

- 1) **Спрямованість та адресованість.** Даний критерій обґрунтовується тим, що вихователі-педагоги повинні володіти інформацією про особливості конкретних сімей, після цього надавати конкретні поради чи рекомендації. Встановлені випадки коли батьки дітей дошкільного віку самі звертаються до вихователів з конкретними питаннями щодо власних дітей, які самі вирішити не в силах.
- 2) **Оперативний зворотній зв'язок.** Процес роботи вихователя чи педагога з батьками дітей дошкільного віку може бути ефективною лише за умови живого діалогу. В процесі спілкування може бути встановлений рівень сформованості та взагалі виявлення педагогічних знань та навичок батьків щодо виховання своїх дітей. Відтак педагоги за необхідності можуть вносити свої корективи, надаючи певних рекомендацій.
- 3) **Індивідуалізація педагогічного впливу.** Вихователь чи педагог під час роботи з батьками, надає їм допомогу правильно застосовувати педагогічні знання не як абстрактну істину, а застосовувати їх керівництво до практичного застосування у виховному процесі своїх дітей. Такі рекомендації спрямовані на певну дитину з її особливостями вікового розвитку та індивідуальними проблемами у вихованні.

Розрізняють декілька форм роботи з батьками. Але найкращого результату можна досягти в тому випадку, якщо раціонально та ефективно поєднувати між собою різні форми роботи з батьками. Досвід та аналіз наукової літератури стверджує, що при роботі з батьками необхідно уникати

будь яких суджень при вихованні дітей. Оцінювати виховання інших батьків, також є не актуальним. Рекомендується допомагати батькам виробляти вміння спостерігати за власними дітьми, при цьому відмічати для себе нові риси поведінки чи характеру у своїй дитині.

На рис. 2.1 відображено основні види інтерактивних форм роботи з батьками, які застосовуються на сьогоднішній день.

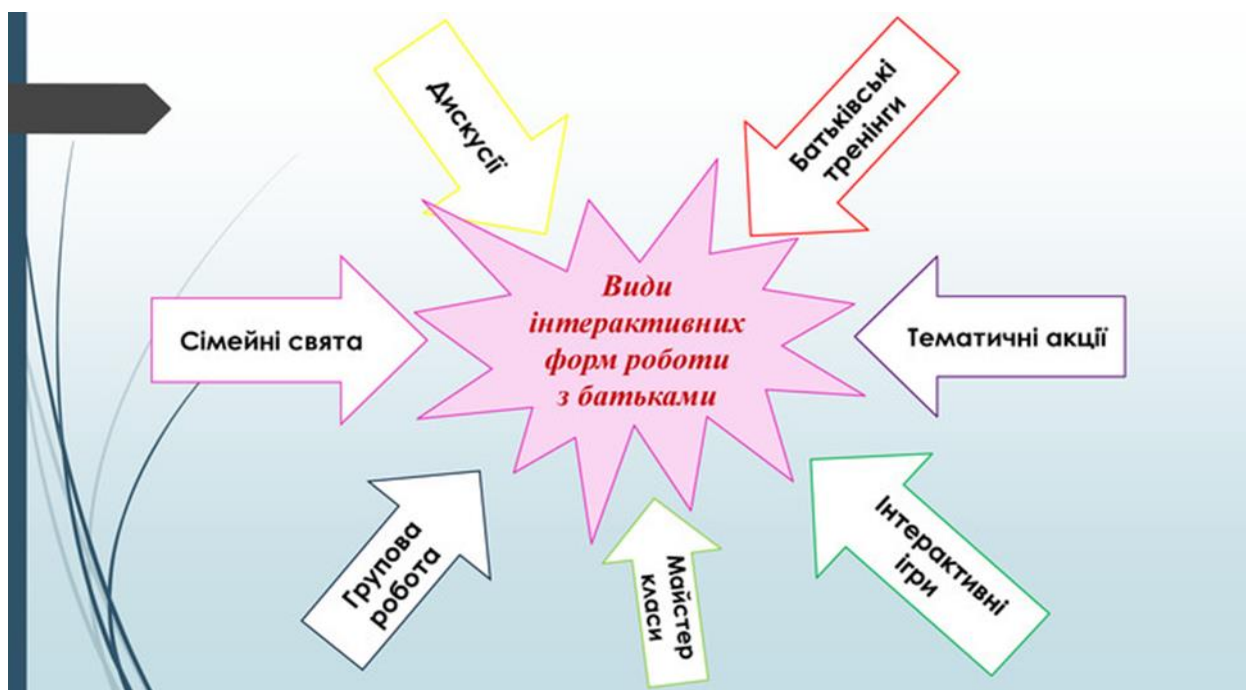

Рис. 2.1 Схема видів інтерактивних форм роботи з батьками

Розглянемо різні форми роботи з батьками.

1. **Колективна форма роботи з батьками** дітей дошкільного віку, яка полягає в наступних заходах:

- групове та загальне проведення батьківських зборів, на котрих висвітлюються для обговорення проблемні питання життєдіяльності груп та ЗДО в цілому;
- зустрічі з батьками в форматі конференцій;
- організація круглих столів, котрі забезпечують дискусійне обговорення;
- форма роботи у вигляді тренінгів з теми правильної організації спілкування з власною дитиною;
- проведення спільних свят, до котрих залучаються вихователі, батьки та діти;

- проводити дні відкритих дверей;
- організовувати школи для батьків на яких проводити виховний процес з питання педагогізації батьків;
- проводити домашні педради, які відбуваються в домашніх умовах сім'ї, яка має певні проблеми а вихователь в пошуку їх вирішення.

Рис. 2.2 представляє загальний огляд всіх форм роботи з батьками.

Рис. 2.2 Огляд форм роботи з батьками

2. **Індивідуальна робота з батьками.** Дана форма роботи передбачає проведення індивідуальних консультацій які вихователі проводять батькам на початку робочого дня та в кінці його. Також є наступні індивідуальні форми:

- приходити навідувати дітей вдома;
- залучати батьків до життя ЗДО, це можуть бути організаційні чи господарські завдання в допомогу вихователю. Адже допомога у виготовленні іграшок чи проведенні екскурсії є вкрай необхідною.

3. **Наочно-інформативна форма**, яка полягає в організації виставок дитячих робіт, рекламі книг, публікації щодо питань сімейного виховання, тощо.

Привернути та активізувати увагу батьків до проблем виховання дітей дошкільного віку сприяють наступні справи та дії:

- доручити батькам виступити з відповідними нагальними питаннями на батьківських зборах;
- проводити домашні завдання на спостережливість щодо поведінки вашої дитини;
- приймати участь у проведенні гуртків, ігор, різного роду занять;
- допомагати долучатись до організації та проведення рольових ігор, тощо.

Більш значного поширення набувають творчі форми роботи з батьками дітей дошкільного віку засобами інноваційних технологій, в котрих беруть участь діти, інші залучені учасники процесу та працівники ЗДО. Досить часто батьки мають бажання долучатись до взаємної справи зі своїми дітьми. Виступати в нових для себе ролях – приймати участь в театральних виставах, спортивних змаганнях різного напрямку, різних конкурсах, засіданнях та дискусійних клубах, тощо.

Психологи, фахівці та вихователі в тому числі запевняють, що залучати до роботи доцільніше не окремо одного із батьків, а всіх представників вашої родини чи родичів які замаються вихованням вашої дитини. Такий процес надасть можливість налагодити теплі стосунки не лише в вашій родині, але й знати взаємини з іншими сім'ями, які також не є байдужими до розвитку та вихованню своїх дітей. Рекомендується проводити наступні форми роботи, рис. 1.3.

Рис. 2.3 Робота у родинному колі

Отже, інноваційні форми роботи з батьками в ЗДО для урізноманітнення форм взаємодії з батьками можна проводити такі заняття:

- провести зустрічі у форматі круглого столу;
- рольові ігри;
- вікторини пізнавального та ігрового напрямку;
- використовувати скриньку побажань та зауважень.

Така робота з батьками буде мати вагомий результат, буде цікавою та допоможе вирішити багато питань, а саме найголовніше – зробить процес виховання дітей якісним та ефективним.

Рис. 2.3 представляє аналіз нетрадиційних форм роботи з батьками. Найчастіше використовують «Батьківські пошти», що являється нетрадиційною формою спілкування та передачі інформації родині в котрій проживає ваш вихованець. Такий формат спілкування враховує вашу зайнятість, але батьки в такому форматі все одно мають можливість у короткий проміжок часу висловити свої думки та в азі необхідності сумніви з приводу виховного процесу своїх дітей.

Ще одним із видів нетрадиційного спілкування є «Телефон довіри», який надає можливість батька анонімно вирішити важливі для них проблеми, а

також були випадки попередження педагогів про незвичайні прояви свої дітей. Подібною являється форма «Батьківської скриньки», яка дозволяє батькам також анонімно звернутися до фахівців ЗДО з питаннями будь якого характеру. Вихователі повинні своєчасно відреагувати та провести консультацію чи семінар щодо вирішення нагального питання, яке було вказано анонімно.

2.3 ІТ технології як засіб педагогічної культури батьків дітей дошкільного віку

Сучасна система дошкільної освіти на кожному своєму етапі розвитку та зростання поколінь потребує постійного запровадження інноваційних технологій в освітньому процесі дітей та педагогізації батьків. Технології комп'ютерного світу стають невід'ємною складовою цілісного процесу освіти та значною мірою підвищують ефективність освітнього процесу.

Система сучасної дошкільної освіти вимагає постійного запровадження інноваційних технологій в процес виховання дітей та залучення батьків до виховання [27].

Функціональні можливості wiki-сайту

Актуальною потребою сучасного світу технологій та практичного складової дошкільної освіти являється використання інформаційних та комунікативних технологій в освітній діяльності ЗДО. Це питання визначено на рівні держави та закріплено на законодавчому рівні в ряді багатьох нормативних актах. В більшості з них говориться про необхідність підготовки педагогічного колективу до ширшого використання комп'ютерних технологій в освітньому процесі. Базовим компонентом навіть являється комп'ютерна грамотність для дітей.

Інформаційні та комунікаційні технології є важливими для кожного закладу освіти, адже вони надають можливість педагогу оптимізувати навчальний чи виховний процес:

- використовувати стандартні програмні засоби;
- розробляти та доносити часникам процесу методичні розробки, з допомогою яких вирішуються різного напрямку педагогічні завдання;
- організовувати спілкування з батьками та проводити педагогічні завдання і справи по вирішенню проблемних питань.

На даний час можна використовувати різні інформаційні та комунікативні технології, які можна використовувати в ЗДО. Першою є **wiki-технології**. Це являється веб сайтом, що надає можливість батькам чи будь яким іншим користувачам самостійно вивчати педагогічну інформацію.

Функціональними можливостями та перевагами wiki-технологій можна виділити наступні [29]:

- 1) вони дозволяють переглядати та правити тексти;
- 2) передавати облік змін інформації на сайті, що надасть можливість відстежувати зміни на сторінці сайту;
- 3) зміни відображаються одразу після внесення правок;
- 4) наповнення сайту змінюється на іменні сторінки, які можна закріпити кожен окремо;
- 5) кількість користувачів є необмеженою.

Вікі-технологія у роботі закладу дошкільної освіти може і має здійснюватися у двох важливих напрямках: робота з педагогічними колективом ЗДО та робота з батьками, а саме їх педагогізація. У роботі з дітьми ця технологія не може бути використана у зв'язку із специфікою дошкільного віку (діти тільки починають вчитися читати).

Батькам доступною може бути наступна інформація:

- планування ЗДО у вигляді річних планів, різного роду заходів;
- планування перспективного та календарного планування;
- статті та посібники щодо виховання дітей;

- є можливість створення навчальної та методичної чи дитячої літератури разом з батьками, можливий авторський конспект занять, тощо;
- можна долучатись до розробки сценаріїв свят в ЗДО спільно з музичним керівником гуртка, вихователями чи методистом;
- долучатись до оформлення освітнього середовища в ЗДО.

В випадку тісної співпраці ЗДО з родинами вихованців завдяки використанню вікі-технологій можна забезпечити:

- 1) обмін цінної інформації між батьками і вихователем щодо потреб дітей чи їх досягнень;
- 2) проведення віртуальних батьківських конференцій, які передбачаються в плані ЗДО;
- 3) постійне обговорення у вигляді опитування та висловлення своїх думок щодо збереження здоров'я своїх дітей (зараз це зберезувальні заходи під час сирени, тощо);
- 4) процес педагогізації батьків;
- 5) встановлення інтерактивних методів роботи ЗДО з батьками, тощо.

В будь якому випадку впроваджуючи процеси вікі-технологій в дошкільній освіті можна спостерігати також і певні проблеми, причинами яких є наступні дії:

- необізнаність вихователів в питаннях роботи сайту, що призведе до появи неактуальної інформації;
- інерційність мислення вихователя;
- брак технологій;
- відсутність або нестабільність інтернету;
- пасивність батьків до співпраці з ЗДО та не бажання відвідувати сайт для ознайомлення [29].

2.3.1 Використання інформаційних технологій в роботі з батьками дітей дошкільного віку

Питання відображення та донесення інформації в ЗДО обумовлені вимогами сучасного розвитку суспільства, але з часом широкого значення набуває роль інформаційних технологій в системі дошкільної освіти, що зовсім недавно спостерігалось лише в поодиноких випадках. Сьогодні технології стають невід'ємною частиною роботи вихователів з батьками [28].

З метою розвитку, виховання дитини особливостями донесення інформації до батьків стають технології [30].

Нажаль сучасні батьки за браком часу, тяжким життям досить мало уваги привертають інформаційним паперовим матеріалам, які розташовані в ЗДО, досить рідно звертають увагу на оголошення. Відвідати офіційний сайт закладу для батьків стає зручнішим, тому являється джерело інформації як навчального, методичного так і виховного характеру.

Завдяки офіційним сторінкам сайту батьки отримують інформацію про методи збереження здоров'я дітей, їх безпеку перебування в садочку, отримують корисні поради щодо навчання та виховання своїх дошкільнят.

Перед вихователями постійно стоїть не проста задача, а саме привернути увагу батьків до сайту. Адже їм необхідно визначити найбільш цікаві з точки зору батьків розділи та події. Сайт повинен мати повну інформацію про педагогічний колектив всього дитячого садка. Аналізуючи різні сайти ЗДО для проходження практики, мою увагу привернуло наповнення сайту ЗДО № 67, що представлено на рис. 2.4 [27, 31].

Головна Публічна інформація Ліцензування Новини Освітня робота в змішаному форматі Батьківська сторінка 2022-2023р.

Наш дитячий садок
Карантин з користю
Пом'якшення карантину
Фотогалерея
Наші групи
Освітній процес
Розвивальне середовище
Педагогічний колектив
ЗД-подорожі
Підвищення кваліфікації педагогічних працівників
Інклюзивне навчання
Сторінка вчителя - логопеда
Сторінка вчителя-дефектолога
Сторінка практичного психолога
Сторінка інструктора з фізичної культури
Сторінка музичного керівника

Ми раді Вас вітати на сайті

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ (ясла-садок)
КОМБІНОВАНОГО ТИПУ №67
КРИВОРІЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

"Червона калина"

Наша адреса: м.Кривий Ріг, мікрорайон Східний 1,
бульвар Європейський, б. 8
Директор: Попруга Лариса Леонідівна
470-10-02

Прийом громадян здійснюється директором закладу щопонеділка з 9.00-16.00
(за умови відсутності повітряної тривоги)

На час військового стану заклад працює в дистанційному режимі.

З 02.03.2023 в закладі організована робота груп з підготовки дітей до школи.
Перебування 4 годинне, без харчування.

З 17.04.2023 робота групи по підготовці дітей до школи проводиться на базі
КЛ №81

Порядок прийому дітей на очне навчання на період військового стану

Рис. 2.4 Сайт ЗДО «Червона калина» [27, 32]

Цікаво ЗДО представляють інтер'єри своїх садочків. Відтак для кожного з батьків не має змоги проводити екскурсію при цьому докладно описувати всі обладнання, кабінети, посібники, тощо [25, 26].

На сайті є можливість побачити світлини та коментарі щодо проведених екскурсій, заходів. Обов'язковим є наявність переліку контактів, щоб кожен із батьків мав можливість залишати свої відгуки, коментарі, запитання. Також активною формою є гостьова книга, опитування, анкетування, можливість залишати коментарі - тобто батьки можуть не лише читати інформацію, але і спілкуватися з працівниками ЗДО через сайт.

Періодично проглядаючи новини та інформацію на сайті ЗДО, у батьків складається певний образ про колектив садочку, про їх заходи та життя в цілому. Нічого дивного в тому, що батьки прагнуть дізнатися як можна більше про тих, то проводить цілий день з їхніми дітьми.

Не секрет є, те що виникають труднощі з проведенням батьківських зборів, адже в більшості батьків не виходить приходити в зазначений час та день. Задачею вихователя є зібрати всіх для розв'язання безлічі питань та потреб які виникають на протязі відвідування садочку.

Отже, ще одним позитивним фактором технологій є проведення онлайн зборів, на яких використовуються фото та відеоматеріали з життя групи, закладу, тощо. Саме тому батьківські згори, особливо в наш час відбуваються яскраво та цікаво з відображенням всіх подій.

Завжди прийде на допомогу вікі-сайт, який допомагає знайти відповідну інформацію, для друку запрошень батьків на збори, підготувати презентацію чи створити відео сюжет за темою зборів, підготувати проекти для батьків на теми, які передбачаються планом роботи групи.

З батьками дітей корисно проводити різного роду анкетування, які з радістю проходять надаючи відповіді на різні питання. Вихователі таким чином проводять педагогічні консультації, індивідуальні роботи з батьками, на яких можна отримати в разі необхідності підтримку психолога. Для покращення взаємної поваги та розуміння серед батьків та дітей, вихователі практикують залучення батьків до життя групи та садочку в цілому.

Саме тому при роботі з батьками комп'ютерні технології використовуються за наступним напрямками [24]:

- для комунікації;
- проведення батьківських зборів;
- створення анкет та їх аналіз;
- наповнення бази даних;
- забезпечується активний процес участі батьків у освітньому процесі закладу дошкільної освіти;
- підвищується педагогічна культура членів родини, які приймають участь у вихованні дитини.

2.4 Дослідження особливостей співпраці з родинами на прикладі американського закладу дошкільної освіти «Ворота знань»

Формою роботи з батьками як за американською так і за українською системою освіти в ЗДО декларуються такі самі форми роботи: колективна, індивідуальна та наочно-інформаційна. В дитячому садочку США перевага все ж таки віддається індивідуальні форми взаємодії [32].

Індивідуальні консультації, бесіди та інше поєднують з волонтерською діяльністю батьків дітей дошкільного віку [33].

Рис. 2.5 Взаємодія ЗДО та родини у соціальному просторі [23, 33]

Як показує американська практика, не обов'язково шукати нових форм роботи з батьками, а варто покращувати та наповнювати змістом вже існуючі. Адже давно зарекомендовані себе форми можуть покращувати за вашим наповнення нового та ефективнішого змісту.

Взаємне відношення – це перша сходинка гуманізації дитини.

В умовах сім'ї – це ввічливе й шанобливе ставлення до батьків та інших старших поколінь, членів родини, знання і розуміння їхнього місця та ролі в ній; уявлення про дружні родинні стосунки; турбота, чуйність, готовність допомагати, зробити приємне близькій людині тощо. Щодо взаємного

відношення дітей між собою в дитячому садочку, то таке завдання практично те ж саме, адже дитячий садок – це велика дружна родина, яка має стати для дитини другим близьким оточенням на кілька важливих років життя.

Отже, робота з батьками являється значною та досить вагомою частиною в діяльності вихователів та вчителів даного навчально-виховного комплексу. Приклад американського закладу дошкільної освіти говорить про пріоритетність індивідуальної форми роботи з кожним членом родини. Батьківські збори відбуваються лише у форматі конференції, проводять виключно в індивідуальному форматі з кожною родиною окремо. Погоджують день та час проведення зустрічі разом з батьками заздалегідь. Як правило, даний формат конференції проводиться декілька разів на рік – завжди початок навчального року на загальній зустрічі з вихователем. Батьки на першу зустріч приходять разом зі своїми дітьми у зручний для батьків час, але в рамках оголошеного терміну, відбувається знайомство всіх батьків та дітей між собою [34].

Як показує практика, батьки на першій зустрічі інформують вихователя про можливі особливості поведінки чи характеру підготовки своїх дітей, їхні уподобання, тощо. Потім дітей відпускають до ігрової кімнати, що розташована в межах класу, а батьки продовжують спілкування з вихователем більш детально обговорюючи свої побажання.

Батькам доводиться до відома робота вихователям, їх методик роботи. Батькам надається можливість висловити свої побажання та задати питання. Цікавим питанням є матеріальне залучення батьківських коштів до ЗДО. В даному прикладі навчально-виховний комплекс садочки є приватними, а школи державними. Тому, за дитячий садок батьки сплачують не лише обов'язкову плату, але й купують все необхідне для розвитку дитини.

Досить цікавим прикладом форми роботи в США є волонтерський рух. Дана робота пов'язана з професійним напрямком роботи батьків чи їхнім хобі. В даному випадку, батьки самі виходять ініціаторами та організаторами пізнавальних заходів для власних дітей. Також в США в ЗДО батьки з великою

радістю допомагають проводити заходи, які організуються самим дитячим садком. Наприклад, відвідати театр з клоунами та концерт музичної групи діти приїздять на автобусі шкільному разом з батьками, при собі мають ланч та час для розваг.

Далі дітей разом з батьками запрошують до глядацької зали, в котрій стіни оформлено картинами художників, дитячими малюнками, тощо. Концертний зал театр, актори та музиканти всі вони є сучасними людьми, котрі невимушено спілкуються з залом. При цьому не діти не батьки не закомплексовані, відповідають на всі поставлені запитання, активно долучаються до акторської гри та вступають у запропонований контакт з артистами, залюбки фотографуються з ним. Діти відчують себе потрібними, любимими для своїх батьків та оточуючого їм середовища. Такий виховний процес в свою чергу, має високе виховне та естетичне значення.

В процесі таких заходів діти навчаються правильно поводити себе у закладах громадського призначення, їм вдало надається спілкуватися між собою та з батьками, дотримуючись загальноприйнятих норм.

Одним із засобів інноваційних технологій на прикладі даного садочку, педагогізація батьків відбувається залученням батьків привселюдно розповідати про себе, говорити про свої мрії, побажання, таланти, уподобання та здібності. Батьки готуючи дітей до презентації своїх мрій також долучаються до їх потреб, можуть переймати почуття та побажання своїх дітей. Такі заходи традиційно відбуваються після канікул [35]:

1) дитячі презентації допомагають дітям знайомитись один з одним, а вихователю є можливість більше зрозуміти індивідуальність кожного вихователя;

2) дані заходи навчають дітей не соромитись виступати перед аудиторією;

3) підготовка до даного заходу надає можливість більше часу приділяти уваги своїм дітям батьками;

4) підготовка до презентації вимагає у дітей процесу певного самоусвідомлення, розуміння своєї ідентичності.

Необхідно зазначити питання для обговорення, котрі вихователі використовують при проведенні консультацій з батьками:

- 1) батьків навчають не соромитись вчитись у власних дітей;
- 2) навчають проводити певні аналізи «Роби, як я роблю», чи «Роби, як я кажу»;
- 3) рекомендують, щоб дитина товаришувала з тими дітьми, котрі подобаються її батькам;
- 4) доведено, що сувора дисципліна в дитячому віці розвиває сильний характер у дитини;
- 5) наводять приклад та навчають батьків до того, що хороші батьки оберігають дитину від життєвих негараздів та труднощів;
- 6) навчають батьків унормувувати заняття дітей за комп'ютером, адже діти даного покоління надто захоплюються комп'ютером;
- 7) доводять батькам те, що в разі систематичного спілкування з приводу різних ситуацій дитячого життя, батьки автоматично вдосконалюють і себе.

За планами волонтерської роботи садочку діти мають можливість відвідувати заходи розважального та інформаційного характеру. Одним із таких заходів із залученням батьків являється знайомство з бібліотекою, які мають вагоме значення та пошану в США, як у дорослого населення так і серед дітей. Вони зберігають гарний естетичний вигляд, відмінно оснащені, посібники обгорнуті в красиві обкладинки, в бібліотеках присутні комп'ютерні зали, столики для малювання, тощо.

Робота кожної бібліотеки в регіоні інтегрується до єдиної інформаційної системи. Рис. 2.6 передає всю красу бібліотек в США [35].

Рис. 2.6 Зображення бібліотеки в США [36]

Окрім першочергової функції бібліотеки, а саме основної – її книжкової функції, бібліотеки виступають основним центром художньої та виховної, а також освітньої складової заходів для дорослих та їх дітей. Саме завдяки такому поєднанню відбувається педагогізація батьків та засобами інноваційних технологій. Виставка книг проводиться на волонтерських засадах, а саме організується місцевими музикантами, художниками, творцями.

Цікаві проведення часу в бібліотеці, які присвячено вивченню різних музичних інструментів, ведучі прививають любов до музики та вчать грати дітей на музикальних інструментах. Ведучі співають пісні долучаючи до заходу дітей, діти весело реагують на музику, що відображається рухами. Цікавим фактом є те, що в США батьки беруть активну участь разом з дітками, відбувається процес взаємодії, взаємовиховання та педагогізації батьків.

Особливої уваги приділяється виховному процесу дітей початкових форм екологічної культури. Дітей вчать взаємодіяти з природою та розуміти

елементарні взаємозв'язки з природою та особливостями взаємодії людини з нею.

Батьків та їх дітей вчать взаємодіяти з природою, всі учасники процесу повинні розуміти, що природа нас годує, надає нам здоров'я та красу, гармонію, являється джерелом пізнання.

В американських садочках часто відбуваються фестивалі традиційного формату, які забезпечують дозвілля в форматі фестивалю національних культур, а саме такі заходи є не випадковими. В дитячий садок ходить багато дітей різних національностей. В досліджуваному садку перебувають вихованці:

- американці;
- мексиканці;
- африканці;
- німці, українці тощо.

Батьки дітей беруть участь у даних фестивалях, адже прагнуть ознайомити інших діток зі своєю культурою, традиціями, костюмами, кулінарними вподобаннями.

Такі заходи відбуваються на волонтерських засадах, що говорить про безкоштовну участь, а все для розвитку дітей та більшої взаємодії з ними. Такий досвід можна перейняти і для нашої країни, адже педагогізація батьків та розвиток і взаємодія з дітьми стоїть на першому плані в вихованні здорової, культурної та психологічної стійкої нації.

Гарним прикладом в рамках представлених фестивалів можна привести історію одного заходу мами із донькою. Родина родом із Домінікани, яка представила презентацію своєї країни створивши фотостенд та національні десерти. Мама надала майстер клас всім бажаним зробити такий десерт з необхідних продуктів і оздобити його за власним бажанням. Після кулінарних шедеврів пригощали кожного з присутніх.

Увагу привертає й те, що заходи які започатковуються разом з батьками та за програмою проекту ще в дитячому садочку переходять разом з дітьми до

школи. Адже батьки стали проводити подібного роду заходи і в школах, як певний навчально-виховний курс [37].

ВИСНОВОК ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

Інноваційні технології являються закономірним явищем, який є динамічним за своїм характером та є розвивальним за результатами роботи. Запровадження таких методів дозволить вирішувати будь-які суперечливі ситуації між традиційною системою та потребами в якісно новій освіті та вихованні як дітей так і педагогізації батьків.

Суттєвою ознакою інноваційних технологій являється здатність її впливати на загальний рівень професійної складової вихователя та педагога, а також надає можливість розширювати інноваційне поле освітнього середовища у навчанні та розвитку дітей.

Як процес системного утворення інновація полягає в забезпеченні інтегральних якостей:

- інноваційному процесі;
- інноваційній діяльності;
- інноваційному потенціалі;
- інноваційному середовищі.

Першочерговим джерелом інновацій являється цілеспрямований пошук певних ідей з метою не допущення суперечливостей, її освоєння проходить цикл апробації в форматі педагогічного експерименту або пілотного впровадження. Процес розвитку інновацій залежить від того, наскільки соціальне та психологічне оточуюче середовище потребує в цілому сприймати нові ідеї та нововведення. Принцип подальшого існування інновацій пов'язується з переходом у стадію стабільного функціонування. Саме тому, інноваційні технології в освіті є процесом створення, запровадження та поширення в освітньому середовищі нових ідей, засобів, педагогічних технологій, за результатом яких підвищується рівень показників освіти, а також відбувається перехід системи до якіснішого стану.

В другому розділі встановлена основна мета роботи ЗДО, яка полягає в тому, щоб допомогти вихователю сформувати єдине повноцінне соціальне середовище для щасливого та успішного виховання кожної дитини. Створити повну обізнаність батьків у вихованні своїх дітей, а також забезпечити ефективну взаємодію:

- встановити високу культуру спілкування батьків, вихователів та дітей;
- доброзичливе та неупереджене ставлення при розв'язанні складних задач;
- забезпечення мотиваційної взаємодії всіх учасників процесу;
- забезпечення актуальності та конкретності спільних завдань кожного з учасників процесу.

Питання сутності взаємодії полягає в тому, щоб узгоджувати інтереси власних дітей, бачити їх вимоги та приймати участь в діях ЗДО як суб'єкта виховання.

РОЗДІЛ 3

ПРОСВІТА БАТЬКІВ, ЧЛЕНІВ РОДИН

3.1 Анкетування для зібрання інформації про обізнаність батьків дітей дошкільного віку, а саме середньої групи

Для практичної реалізації питання педагогізації батьків дітей дошкільного віку засобами інноваційних технологій нами представлено:

по-перше розроблено анкетування на тему «Моніторинг показників компетентності діток середньої групи», питання розроблені у відповідності взаємозв'язків та виховного питання батьків дітей дошкільного віку;

по-друге проведено даний моніторинг серед батьків, які водять чи водили до війни своїх дітей в ЗДО;

по-третє виконаний звіт та надані практичні рекомендації. ЕГ була обрана системним підбором.

На перше питання « Чи знають діти правила безпечного перебування самих чи з батьками вдома, чи має елементарні навички безпечної поведінки з предметами побуту?» В експерименті приймали участь 9 респондентів, на що було отримано відповідь, рис. 3.1.

9 відповідей

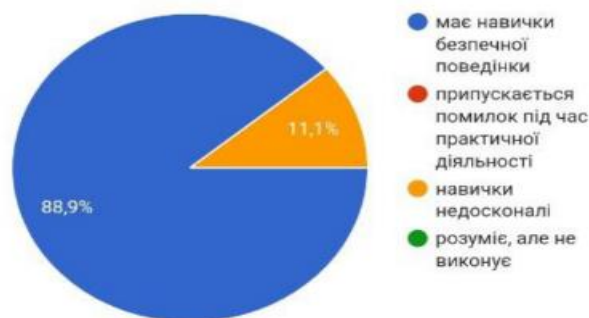

Рис. 3.1 Діаграма відповіді на питання « Знає правила безпечного перебування вдома, має елементарні навички безпосередньої поведінки з предметами»

Діаграма на рис. 3.1. надає нам можливість зробити висновок, що батьки, які приймали участь в даному експерименті приймають участь у вихованні своїх дітей і навчають їх правилам безпечного перебування вдома.

Друге питання, яке ми створили для анкетування: « Чи володіє ваша дитина навичками обслуговування самої себе, чи користується гігієнічними засобами та предметами побуту, тощо?»

Відповідь на дане питання відображено на рис. 3.2.

2. Володіє навичками обслуговування, користується основними гігієнічними засобами та предметами догляду; знає, що ними користуються індивідуально:

9 відповідей

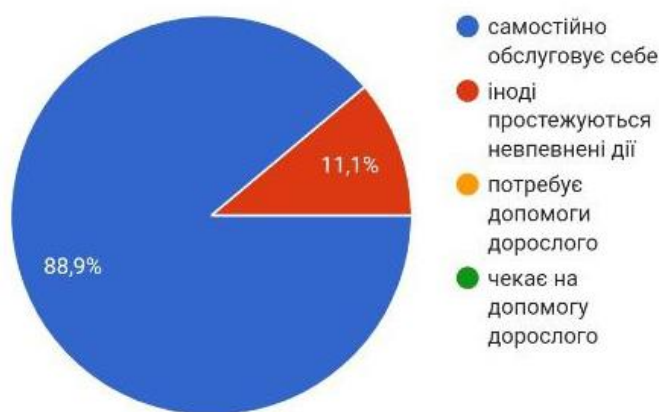

Рис. 3.2 Діаграма на 2-ге питання анкетування

Отже, за результатами опитування, ми бачимо, що відповідь «самостійно обслуговують себе», що відповідає реальному стану речей. Адже діти завжди охайні та в ЗДО також самостійно обслуговують себе. Нагадуємо, що в даному експерименті приймають участь батьки дітей середньої групи, тому їх вік відповідає вимогам даних питань.

Питання № 3 говорить нам про наступне: в своєму віці діти повинні чітко знати, розуміти та показувати частини тіла і основні органи людини. Тому питання «Чи вірно ваша дитина називає частини тіла та основні органи людини» представлено на рис. 3.3.

3. Правильно називає частини тіла та основні органи людини, їх елементарні функції:

9 відповідей

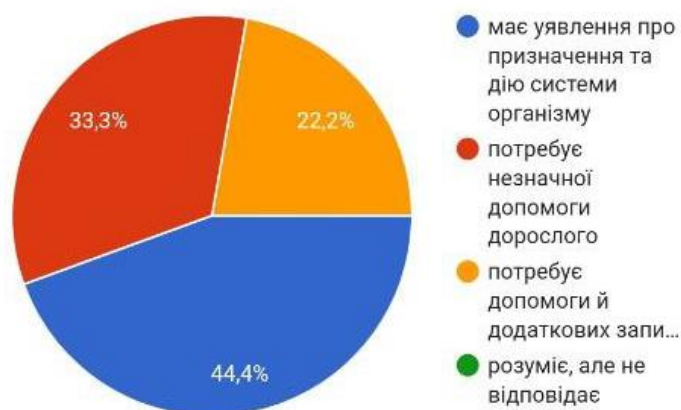

Рис. 3.3 Діаграма відповіді на запитання № 3

Відповідь на дане питання говорить нам, про не повну обізнаність дітей, тому в даній групі батьків, котрі приймають участь в експерименті слід проводити додаткові заходи, презентації та більше приділити увагу ЗДО з даного питання як дітям, так і виховному процесу батьків.

Четверте питання говорити про наступне: « Як ваші діти орієнтуються в основних емоціях та почуттях, встановлюємо причинно-наслідкові зв'язки між подіями в житті». Дане питання є актуальним в часи воєнного стану, адже наші емоції одразу видають наш стан та настрій. Відповідь представлена на рис. 3.4.

4. Орієнтується в основних емоціях і почуттях, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між подіями життя:

 Копіювати

9 відповідей

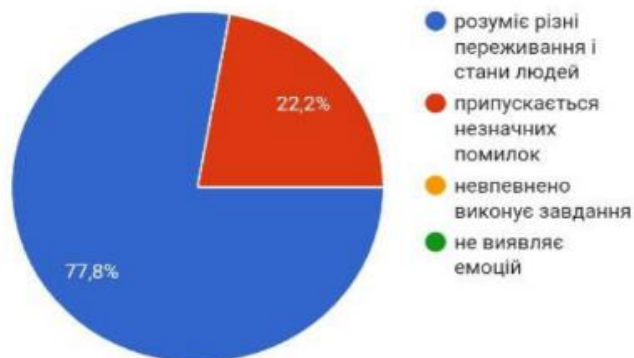

Рис. 3.4 Діаграма відповіді на 4 питання анкетування

Отже, за результатами відповіді ми можемо стверджувати, що наші діти чітко встановлюють причинно-наслідкові зв'язки між подіями в житті, розуміють основні емоції та переживання. Батьки, які приймали участь в експерименті говорять з своїми дітьми і з їх слів не тримають таємниць до своїх дітей.

Діти в середній групі повинні чітко знати відповідь на запитання, що таке сім'я, з чим вони її асоціюють, знати своє ПІБ, свій вік та стать. Саме тому наступне питання побудовано саме на дану тему: « Чи знають ваші діти, що таке сім'я, називає своє ім'я та по батькові...», рис. 3.5.

9 відповідей

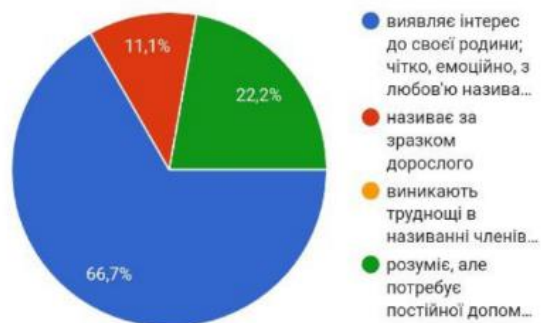

Рис. 3.5 Діаграма відповіді на п'яте питання

Висновок можна зробити неоднозначним, адже відповіді розділились навпіл. Понад 50%, а точніше 66,7 % дітей чітко та з проявом своїх емоцій ставиться до сім'ї і надає на інші питання відповіді, а інша частина дітей потребує більшої уваги з боку батьків та вихователів. Тому педагогізація батьків, навіть в дистанційному проведенні вебінарів не буде зайвою.

Питання за номером 6, говорить про наступне: « Чи мають ваші діти уявлення про предмети побуту. Чи вживають ваші діти узагальнені слова, назви та призначення приладів», відповіді 9 респондентів на рис. 3.6.

6. Має уявлення про предмети побуту. Вживає узагальнювальні слова, назви та призначення приладів:

9 відповідей

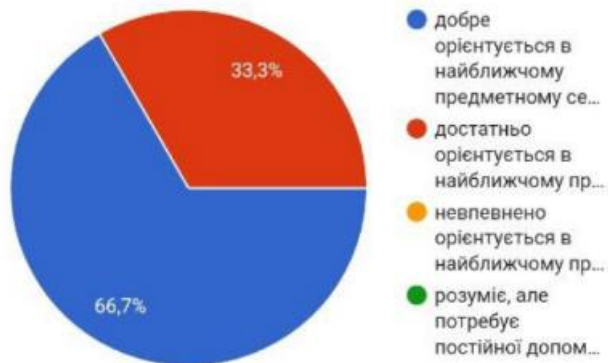

Рис. 3.6 Діаграма з питань «Чи мають уявлення про предмети побуту. Вживання загальних слів, назви предметів, тощо»

Відповідь показала те, що більше 50% дітей добре орієнтуються в в найближчому предметному середовищі, правильно називає і класифікує предмети домашнього побуту. Такий є добрим, але не доскональним що призводить до необхідності роботи батьків з дітьми, та роботи вихователів з батьками.

Повна співпраця вихователів, батьків та дітей призведе до 100% позитивного результату.

Питання номер 7 «Чи знають діти назву рідного міста, адресу проживання». Відповідь представлена на рис. 3.7.

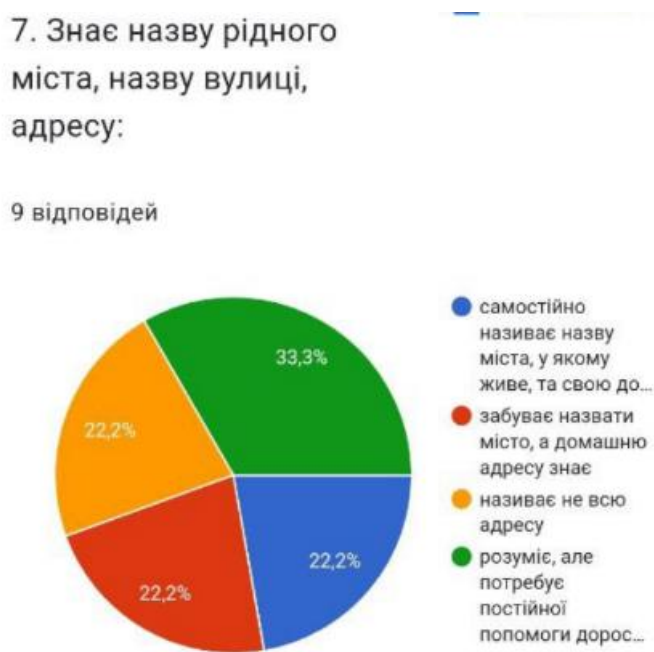

Рис. 3.7 Діаграма відповіді на питання щодо обізнаності про рідне місто та свою домашню адресу

Відповіді на дане питання розділились:

22,2 % батьків говорять про те, що їх діти самостійно називає назву міста, у якому живе, та свою домашню адресу;

22,2 % батьків стверджують, що забуває назвати місто, а домашню адресу знає називає не всю адресу;

22,2 % називає не всю адресу;

33,3 % розуміє, але потребує постійної допомоги дорослого.

Саме тому, розуміючи всю відповідальність за безпеку та розвиток дітей необхідно більш серйозно ставитись до даного питання, та проводити серію заходів про рідне місто, можливо розробити певні екскурсії до видатних пам'яток культури, тощо.

Питання номер вісім: «Має знання про пори року, їхні характерні ознаки, послідовність. Має елементарні уявлення про природні явища», рис. 3.8.

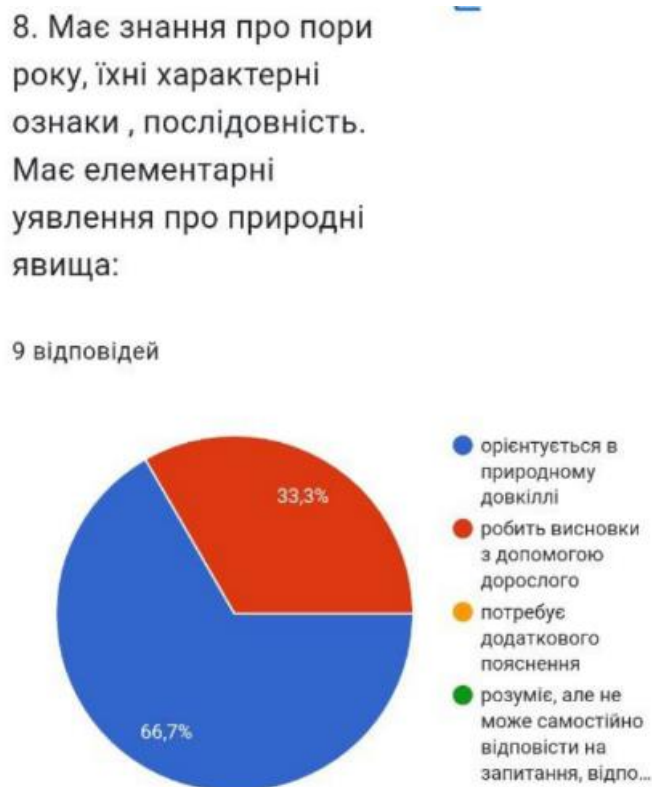

Рис. 3.8 Діаграма відповіді на питання № 8

Дана діаграма говорить, що 66,7 % дітей добре орієнтується в природному довкіллі, відтак великий відсоток дітей– 33,3 % робить висновки з допомогою дорослого, що говорить про невпевненість дітей. На нашу думку необхідно проводити більше виховних практик на природі. Адже ознайомлення дитини з світом природи – одне із найголовніших засобів розвитку їх. В процесі взаємодії з природою розширюється орієнтація дитини в навколишньому середовищі, формуються основні ознаки та пізнавальні здібності, виховується у дітей правильне відношення до природи. Ознайомчі

лекції дітям, як від батьків так і від вихователів пропонують дати дітям певний об'єм знань про предмети, явища живої та неживої природи, виховати інтерес та любов до живого та природи в цілому.

Освіта дітей дошкільного віку зі світом природи являється важливим засобом формування гармонічної, розвиненої, всебічно спрямованої особистості, яка володіє знаннями та навиками екологічно доцільної поведінки в природі.

Педагогізація батьків з даного питання також вкрай важлива, адже виховний процес повинен бути направлений на формування у кожного психологічних властивостей особистості, як загальна потреба в спілкуванні з природною, інтерес до пізнання різних законів та діяльності по охороні природи, а також вагомого переконання – в соціальній обумовленості відношення людини до природи.

Питання № 9 «Чи може ваша дитина працювати з дитячими книжками?»

Відповідь на дане питання відображена на рис. 3.9.

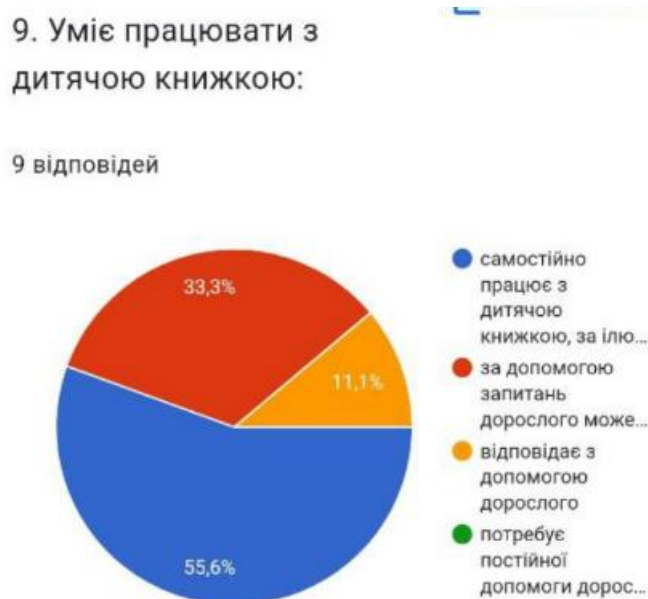

Рис. 3.9 Діаграма відповіді на питання № 9

Отже, відповідь на дане питання показало, що лише 55,6 % представлених в опитуванні дітей можуть самостійно працювати з дитячою книжкою, за ілюстраціями може припустити, про що йтиметься в тексті. Такий

показник знову говорить про необхідність більшого приділення уваги своїм дітям. Болючим питанням проблеми сьогодення є вивчення літературних джерел в добу комп'ютеризованих технологій. На даний час відбувається катастрофічний спад інтересу дітей до читання, до літератури, тощо. Всі учасники процесу виховання дитини повинні навчити цікавитись книжками, адже читання літератури – найвищий рівень цивілізації. Це треба збагачувати і вчителів, вихователів, а особливо батькам особисто. Чому саме батькам найбільше це необхідно робити? Саме вони повинні привити любов до книжок, до казок до вивчення віршиків. Зараз, як показує графік, таких дітей одиниці.

Читати важливо і необхідно, щоб жити повноцінним життям: пізнавати, набувати освіту, спілкуватись, вирішувати складні задачі та життєві проблеми в майбутньому, переживати різного рівня психологічні стани. Батькам відомо, що література здатна допомогти дитині самовдосконалитись, самореалізуватись в дорослому житті - через красу, естетику, духовне збагачення. Багатьма дослідниками встановлено, що значною мірою рівень освідчення батьків впливає на розвиток дітей. В сім'ї, де батьки мають вищу освіту чи люблять самі читати, діти читають набагато більше. Особливо такий вплив відчувається на молодших підлітках.

Ми передбачаємо такі особливі правила для батьків у відношенні до дитини-читача:

- 1) виховувти дитину, яка полюбляє читати на власному прикладі;
- 2) нічого не виконувати за дитину з того, що вона може зробити сама.

Такий принцип виражається в дотриманні батьками ряду певних психологічних та педагогічних вимог та норм:

- 1) в домі повинні бути книги дитячого спрямування та дорослого;
- 2) книг не має бути дуже багато, але повинна бути різноманітність їх;
- 3) читати книги в голос, можливо проводити вечори сімейного читання;
- 4) коли дитина навчиться самостійно читати, батькам необхідно звертати свою увагу на книги кожного разу, коли в дитини виникатимуть

запитання. Привчити свою дитину звертатись до довідникової літератури, а також посібників пізнавального характеру, а це значить прищеплювати їй життєвонеобхідні навички розумової праці.

Саме тому, дорослі допомагають своїй дитині не розгубитись в книжковому середовищі. Батьки свідомо та цілеспрямовано виховують в дитині читача, починаючи з сім'ї, садочку, школи.

Питання анкетування № 10 «У малюванні володіє вміннями та навичками, потрібними для створення власного задуму», рис. 3.10.

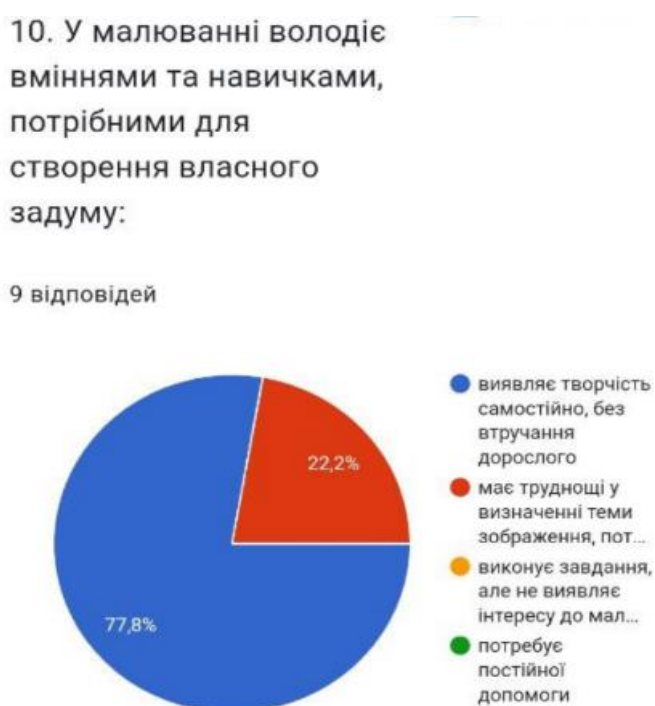

Рис. 3.10 Діаграма питання під номером 10

Діаграма на рис. 3.10 говорить про те, що діти малюють та висловлюють свої думки, адже 77,8 % говорить про те, що дитина виявляє творчість самостійно, без втручання дорослого.

Рис. 3.11 відображає питання «Співає із задоволенням, без напруження нескладні пісні, прислухаючись до співу дітей, до музичного супроводу»

11. Співає із задоволенням, без напруження нескладні пісні, прислухаючись до співу дітей, до музичного супроводу:

9 відповідей

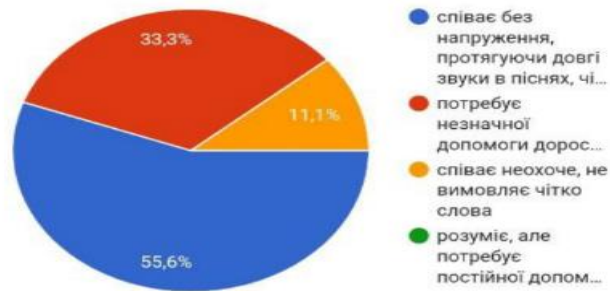

Рис. 3.11 Діаграма питання під номером 11

Діаграма надає дві головні відповіді:

- співає без напруження, протягуючи довгі звуки в піснях, чітко вимовляє слова; співає разом із дорослим, прислуховуючись до музичного супроводу;
- потребує незначної допомоги дорослого.

Рис. 3.12 відображає аналіз питання «Творчо відображає у грі діяльність та взаємини дорослих, намагається урізноманітнити сюжет гри»

12. Творчо відображає у грі діяльність та взаємини дорослих, намагається урізноманітнити сюжет гри:

9 відповідей

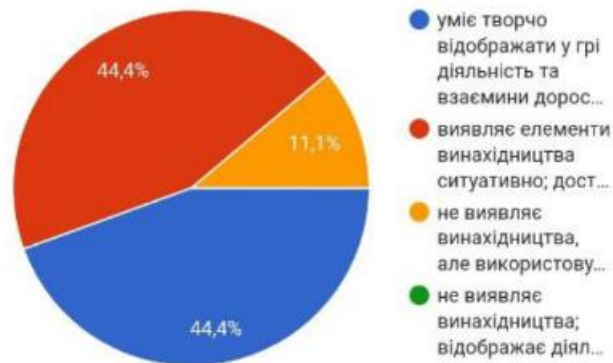

Рис. 3.12 Діаграма питання під номером 12

Відповідь на дане питання порівну розділилось на два варіанти:

- 1) уміє творчо відображати у грі діяльність та взаємини дорослих, використовує предмети-замінники;
- 2) виявляє елементи винахідництва ситуативно; достатньо відображає у грі діяльність та взаємини дорослих.

Кожна з наданих відповідей говорить про те, що батьки приділяють час своїй дитині, і самі є обізнані з цих питань.

На рис. 3.13 відображено питання «Класифікація іграшок, які зроблені з різних матеріалів», є навіть іграшки зроблені руками батьків:

13. Класифікує іграшки, зроблені з різних матеріалів:

9 відповідей

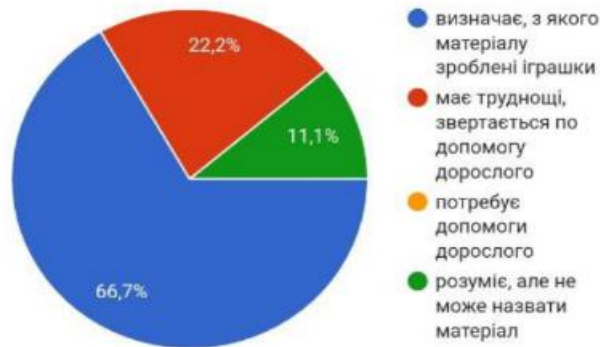

Рис. 3.13 Діаграма класифікація іграшок, які зроблені з різних матеріалів

Отже, батьки переймаються цим питанням, адже визначають, з якого матеріалу зроблені іграшки. Діти розділяють іграшки на 66,7%, лише 22,2% дітей звертаються за допомогою до батьків.

Питання «Комунікабельна, товариська, вміє цінувати прихильне ставлення до себе інших дітей» відображається на рис. 3.14.

14. Комунікабельна, товариська, вміє цінувати прихильне ставлення до себе інших дітей:

9 відповідей

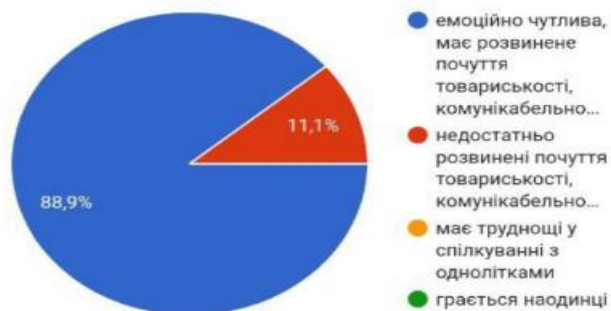

Рис. 3.14 Діаграма емоційного сприйняття дітей

Встановлено, що понад 88,9 % дітей емоційно чутлива, має розвинене почуття товарищкості, комунікабельності. Такий показник не може не радувати, адже від психологічного та емоційного стану дитини одразу видно виховання та загальну атмосферу в сім'ї в котрій вона виховується.

Питання « Знає назву сенсорних еталонів, визначає форму предметів» має наступні результати, рис. 3.15:

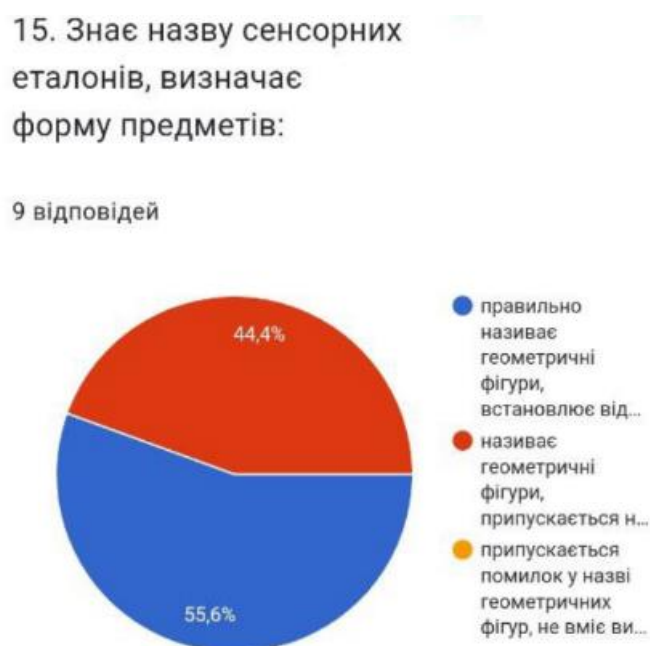

Рис. 3.15 Знає назву сенсорних еталонів, визначає форму предметів

Відповідь на дане питання розділилась за майже однаковими пропорціями на наступні:

- 1) правильно називає геометричні фігури, встановлює відмінності між ними;
- 2) називає геометричні фігури, припускається неточності.

Кожна з наданих відповідей характеризує батьків, які є обізнаними з даного питання і займаються розвитком та вихованням своїх дітей.

Питання : «Визначає просторове розташування предметів відносно себе (ліворуч, праворуч, угорі, внизу, попереду, позаду)»: говорить, що дитина на 88,9 % вміє орієнтуватися в просторі, застосовуючи слова : "попереду", "позаду", "вгорі", "внизу", про що свідчить діаграма на рис. 3.16.

16. Визначає просторове розташування предметів відносно себе (ліворуч, праворуч, угорі, вниз, попереду, позаду):

9 відповідей

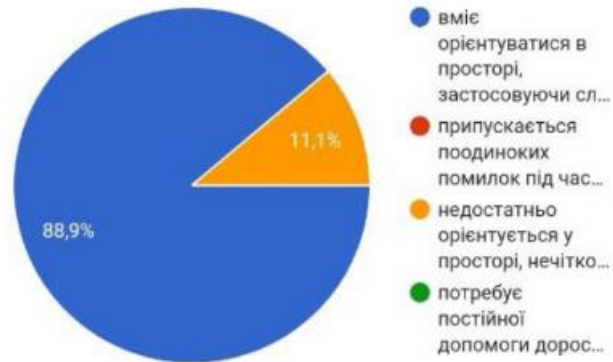

Рис. 3.16 Діаграма питання під номером 16

Чи вміє лічити в межах 5 у прямому й зворотному порядку, утворює нове число додаванням 1 до попереднього числа, визначає місце кожного числа і в ряді чисел від 1 до 5, тощо надасть відповідь діаграма на рис. 3.17.

17. Уміє лічити в межах 5 у прямому й зворотному порядку, утворює нове число додаванням 1 до попереднього числа, визначає місце кожного числа і в ряді чисел від 1 до 5:

9 відповідей

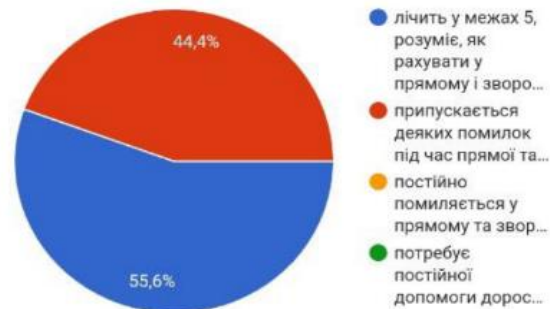

Рис. 3.17 Діаграма питання під номером 17

В даному віці кожна з представлених дітей вмiє лічити від 1 до 5, не дивлячись на те, що в деяких випадках припускається незначних помилок.

Діаграма на рис. 3.18 говорить нам щодо «Орієнтується в поняттях : ранок, день, вечір, ніч, доба»

18. Орієнтується в поняттях : ранок, день, вечір, ніч, доба:

9 відповідей

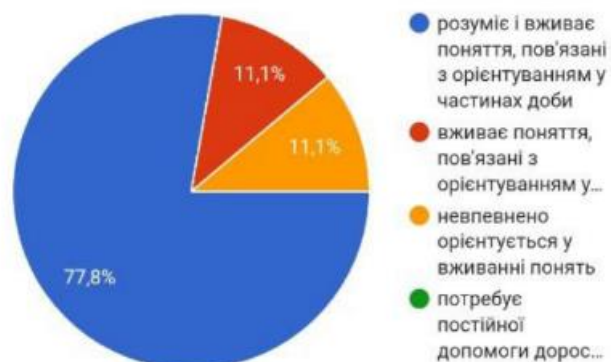

Рис. 3.18 Діаграма орієнтуєнтування в поняттях : ранок, день, вечір,
ніч, доба

Отже, понад 77,8 % дітей розуміє і вживає поняття, пов'язані з орієнтуванням у частинах доби.

Досить незначна частина дітей, а саме 11,1 % вживає поняття, пов'язані з орієнтуванням у частинах доби, та 11,1 % невпевнено орієнтується у вживанні понять.

Допомога в питаннях розвитку дитини створюється за певних умов, таким умовами за котрих її фізіологічні, емоційні та інтелектуальні потреби задовольняли вас, як батьків в достатній мірі. В результаті ви отримаєте здорову дитину, в майбутньому вона буде щасливою та емоційно здоровою і інтелектуально розвиненою.

Рис. 3.19 забезпечує питання « Уміє частково робити звуковий аналіз : встановлює послідовність звуків у слові (із 3-4 звуків); виокремлює перший і останній звуки у слові; визначає місце звука у слові; придумує слова із заданим звуком»

19. Уміє частково робити звуковий аналіз :
встановлює послідовність звуків у слові (із 3-4 звуків); виокремлює перший і останній звуки у слові; визначає місце звука у слові; придумує слова із заданим звуком:

9 відповідей

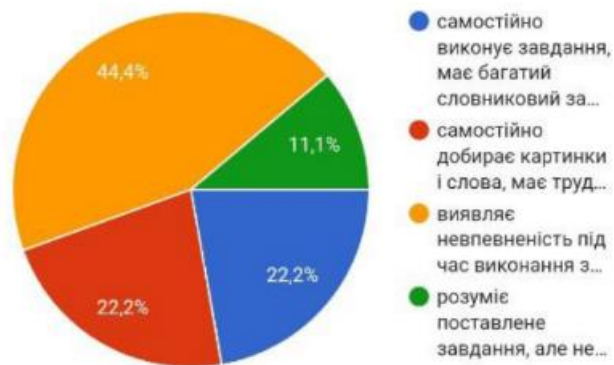

Рис. 3.19 Уміє частково робити звуковий аналіз : встановлює послідовність звуків у слові (із 3-4 звуків); виокремлює перший і останній звуки у слові; визначає місце звука у слові; придумує слова із заданим звуком»

22,2 % - самостійно виконує завдання, має багатий словниковий запас, правильно визначає місце звука у слові

22,2 % - самостійно добирає картинки і слова, має труднощі у визначенні місця звука в слові

44,4% - виявляє невпевненість під час виконання завдання, не може самостійно визначити місце звука у слові

11,1 % - розуміє поставлене завдання, але не виконує його

Отже, дана діаграма ще раз наголошує на тому, що виховання та повна взаємодія з батьками є важливою складовою щасливої дитини.

Рис. 3.20 представляє аналіз питання «Відгадує описові загадки про іграшки, предмети, істоти, явища»

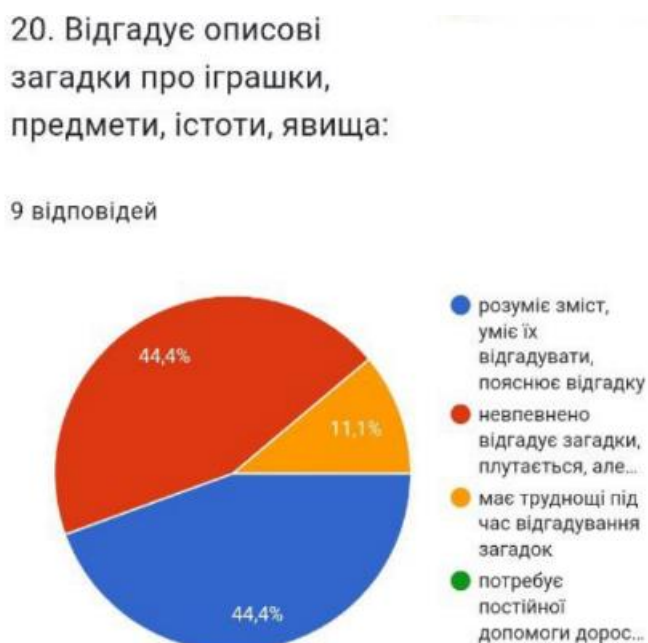

Рис. 3.20 Відгадує описові загадки про іграшки, предмети, істоти, явища

44,4 % - розуміє зміст, уміє їх відгадувати, пояснює відгадку

44,4 % - невпевнено відгадує загадки, плутається, але позитивно ставиться до процесу відгадування

11,1% - має труднощі під час відгадування загадок

Дитяча діяльність, експерименти з загадками, спрямовані на пошук об'єктивного вивчення інформації про устрій світу шляхом практичного вирішення даного питання методами експериментів у вигляді відгадування загадок. Дитячі експериментальні уявлення є певним провідним типом діяльності, що сприяє розвитку пізнавальної потреби дитини як майбутнього дошкільника. В майбутньому такий аналіз полегшить дитині оволодіти методами наукового пізнання в процесах пошукової діяльності та стане

частиною STREAM-освіти, активно сприяючи формуванню дослідницьких умінь дітей.

Головним елементом життя та розвитку дітей є їх участь у вирішенні ситуаційних задач, які з одного боку можуть бути провокаційними, а з іншого проводити елементарні досліди, розвивати ігрову активність та в даному питанні рис. 3.20 інтелектуальні та розумові здібності.

Рис. 3.21 відображає питання «Чи складає невеликі сюжетні розповіді за добре знайомим змістом сюжетної картинки; з допомогою дорослого складає розповідь»

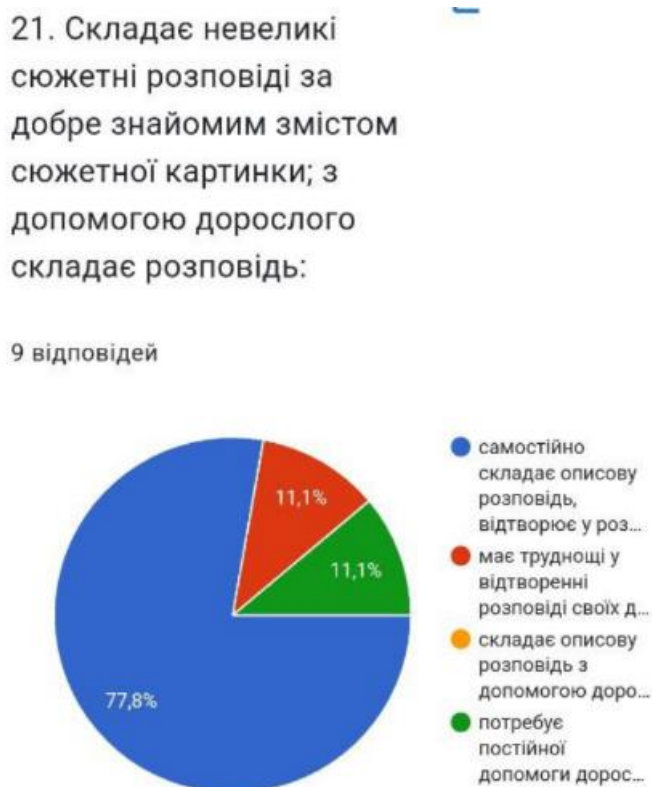

Рис. 3.21 Чи складає невеликі сюжетні розповіді за добре знайомим змістом сюжетної картинки; з допомогою дорослого складає розповідь:

77,8 % - самостійно складає описову розповідь, відтворює у розповіді головні риси предмета, розповідає поширеними реченнями, має розвинутий словниковий запас;

11,1% - має труднощі у відтворенні розповіді своїх думок, почуттів, невпевнено складає речення, розповідає неповними реченнями, потребує допомоги;

11,1 % - потребує постійної допомоги дорослого.

Більшість дітей не мають проблем та труднощів щодо висловлення своєї думки та створення розповіді на різні теми.

Останнім питанням анкетування стало «Уживає у розмові з дорослими й однолітками слова ввічливості», це питання є вкрай важливим для повноцінного розвитку дитини, адже налагодження дружніх та ввічливих стосунків з однолітками є також виховним процесом сім'ї.

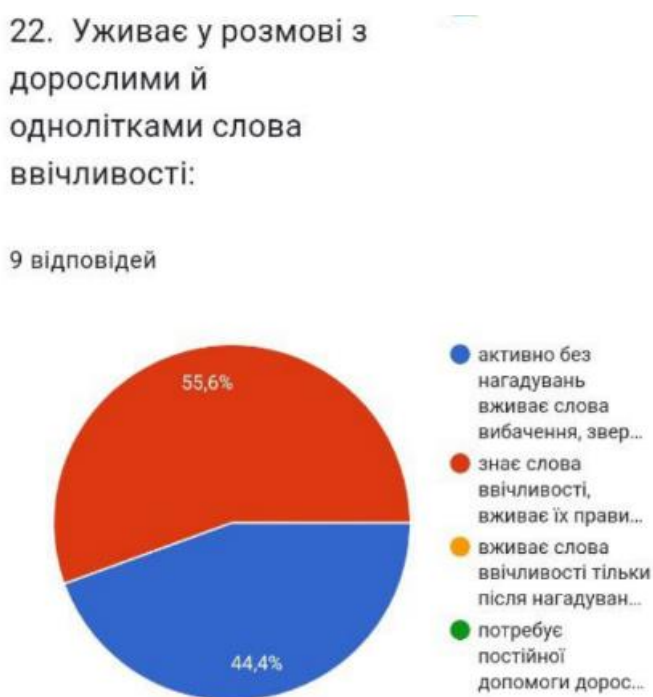

Рис. 3.22 Діаграма вживає у розмові з дорослими й однолітками слова ввічливості

Відповідь розділилась на два твердження:

44,4 % - активно без нагадувань вживає слова вибачення, звертання, прохання, знає як звертатися до дорослих;

55,6% - знає слова ввічливості, вживає їх правильно з нагадуванням дорослого.

Кожне з представлених тверджень має позитивний характер і говорить про гарне відображення сімейного виховання.

Отже, передбачений збірник питань анкетування є важливим та потрібним, це робиться для того, щоб зробити ЗДО більш комфортним та обізнаним з вашою участю і забезпечити якість освіти і розвитку вашої дитини. Участь батьків в даних опитуваннях є дуже важливою для вихователів.

Повний перелік анкети з представленими питаннями та варіантами відповіді представлено в Додатку А.

Додаток Б представлено вебінар з теми, яке значення має педагогізація батьків та спільна діяльність ЗДО і сім'ї з питань вирішення проблем виховання, розвитку та взаємодії. Як вихователю допомогти батька як найкраще допомогти зрозуміти потреби власної дитини.

ВИСНОВОК ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ

Створення для кожної дитини відчуття безпеки, комфорту та розвитку це зона відповідальності батьків, вихователів та соціальних представників, адже вони в комплексі допомагають розібратися в собі, віднайти резервні сили та відтворити віру в себе та свої сили. Вихователі постійно перебувають в пошуку нових методів та прийомів роботи з сім'ями в яких зростають їх вихованці. Вихователі повинні чітко розуміти механізми роботи з батьками та з повною відповідальністю підходити до їх застосування.

Для того, щоб встановити певний довірливий контакт, вихователь повинен вчитися дивитись на світ очима батьків тої чи іншої родини. Саме для цього в арсеналі вихователя повинні бути прості, але інформативні методи роботи для відображення об'єктивного рішення, відтак в третьому розділі було створено анкетування батьків, дітей дошкільного віку. Завдяки даній формі вихователь отримує повну та об'єктивну інформацію про стан виховання, педагогізації та взагалі показників в сім'ях своєї групи.

Для проведення експерименту було обрано батьків, котрі мають дітей, що є вихованцями старшої групи ЗДО. В даний час не кожен садочок працює, тому експеримент виконано з допомогою гугл-форми, так як це надало можливість провести анкетування в дистанційному форматі.

Методи опитування можна розділити на:

- анкетування;
- інтерв'ю.

В даному прикладі анкетування - це збір інформації в письмовому чи електронному вигляді, заздалегідь розроблених анкет.

Анкетування на відмінну від інших форм має багато переваг:

- опитування по максимуму формалізується, що сприяє високому об'єктивному набору відповідей;
- часу витрачається набагато менше, якщо порівнювати його з інтерв'ю;
- не вимагає залучення великої кількості осіб, котрі здійснюють роботу;

- анкетування можна проводити через представників адміністрації, що забезпечує важливість та серйозність даного заходу;
- анкети можна висилати батькам електронною поштою;
- при відповіді на запитання витримується анонімність відповідей, що зі свого боку підвищує їхню достовірність даних.

Анкетування будується за даними теоретичних уявлень про встановлення питання, відповідно до питань обирається шкали оцінювання, типи запитань та коефіцієнти їх вагового впливу. Кожний окремий тип анкетування передбачає певну ситуацію дослідження, так і встановлюється структура анкети, включаючи в її склад послідовність та емоційну насиченість запитань, засоби опрацювання та аналізу отриманих даних.

ВИСНОВКИ

В першому розділі встановлено, що головним аспектом педагогічної просвіти батьків являється підвищення чи вдосконалення педагогічної культури батьків. Доведено, що процес виховання дітей на 99 % залежить від сім'ї, в котрій живе дитина, точніше від педагогічної просвіти батьків, а не лише від закладу дошкільної освіти чи будь-якого іншого закладу. Тому, педагогічна просвіта батьків являється невід'ємною складовою взаємодії дошкільного закладу освіти та сім'ї.

Другий розділ містить аналіз інноваційних технологій, що являються закономірним явищем, який є динамічним за своїм характером та є розвивальним за результатами роботи. Запровадження таких методів дозволить вирішувати будь-які суперечливі ситуації між традиційною системою та потребами в якісно новій освіті та вихованні як дітей так і педагогізації батьків.

В другому розділі встановлена основна мета роботи ЗДО, яка полягає в тому, щоб допомогти вихователю сформувати єдине повноцінне соціальне середовище для щасливого та успішного виховання кожної дитини. Створити повну обізнаність батьків у вихованні своїх дітей, а також забезпечити ефективну взаємодію:

- встановити високу культуру спілкування батьків, вихователів та дітей;
- доброзичливе та неупереджене ставлення при розв'язанні складних задач;
- забезпечення мотиваційної взаємодії всіх учасників процесу;
- забезпечення актуальності та конкретності спільних завдань кожного з учасників процесу.

Питання сутності взаємодії полягає в тому, щоб узгоджувати інтереси власних дітей, бачити їх вимоги та приймати участь в діях ЗДО як суб'єкта виховання.

Для того, щоб встановити певний довірливий контакт вихователь повинен вчитися дивитись на світ очима батьків тої чи іншої родини. Саме для цього в арсеналі вихователя повинні бути прості але інформативні методи роботи для відображення об'єктивного рішення, відтак в третьому розділі було створено анкетування батьків, дітей дошкільного віку. Завдяки даній формі вихователь отримає повну та об'єктивну інформацію про стан виховання, педагогізації та взагалі показників в сім'ях своєї групи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Любчак Л.В. Родинна педагогіка: курс лекцій: посібник. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2012. 150 с.
2. Сухомлинський В. О. Ми продовжуємо себе в дітях Вибрані твори: Т. 5. – К.: Рад. школа, 1977. С. 578–584.
3. Сухомлинський В. О. Мікроклімат вашого дому. Т. 5. К.: Рад. школа, 1977. С. 385–418.
4. . Сухомлинський В. О. Павлиська середня школа Вибрані твори: Т. 4. К.: Рад. школа, 1977. С. 7–39.
5. Телюк В. В. Активні форми співпраці школи і батьків для підвищення якості освіти. *Соціально-педагогічні умови співпраці навчального закладу з батьками як фактор підвищення якості освіти* : матеріали Інтернет-семінару. Львів, 2016. С. 217–229.
6. Лесгафт С.Л. Родинна педагогіка: курс лекцій: посібник. Вінниця: Лесгафт С.Л., 2012. 150 с.
7. Методичні рекомендації по роботі з батьками. 2019. URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-po-roboti-z-batkami-28043.html>
8. Нагула О. Л. Батьківська компетентність як чинник психічного розвитку дитини. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. Вип. 5. С.45–47
9. Паскевська Ю.А., Щербина Д.В. Педагогічні засади організації просвіти батьків у загальноосвітніх, позашкільних закладах: методичні рекомендації. К. : ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 2019. 105 с.
10. Цуркан Т. Г. Організація педагогічної просвіти батьків в умовах сучасної школи. *Міжнародний науковий форум: Соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. К., 2011. Вип. 16. С. 208 – 212.
11. Удалова А.С. Соціальне партнерство сем'ї та школи. // *Світлич*. 2014. № 3. С. 35–37

12. Долинна О. П. Батьки в дошкільному закладі: споживачі та гості чи партнері-однодумці? / О. П. Долинна, О. В. Низьковська // Дошкільне виховання. – 2007. – № 1. – С. 6- 8.
13. Долинна О. П. Активізація взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї / О. П. Долинна, О. В. Низьковська // Обов'язкова освіта дітей старшого дошкільного віку: форми здобуття, організація і зміст роботи: зб. метод. матеріалів / [авт.-упоряд.: О. П. Долинна, А. П. Бурова, О. В. Низьковська, Т. П. Носачова]. – Тернопіль: Мандрівець, 2011. – 480 с.
14. Дмитрук Т. В. Формування психолого-педагогічної культури батьків (сучасні форми взаємодії з батьками) / Т. В. Дмитрук // Інформаційно-методичний центр Хмельницький колегіум імені Володимира Козубняка / Хмельницький: – 2013. – 55 с.
15. Івах С. М. Особливості педагогізації батьків дітей дошкільного віку / С. М. Івах // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. пр. / Криворізь. держ. пед. ун. – т. – Кривий Ріг: 2013. – Вип. 37 – 672 с.
16. Петрова Ж. Г. Педагогізація батьків дітей старшого дошкільного віку / Ж. Г. Петрова // Обов'язкова освіта дітей старшого дошкільного віку: форми здобуття, організація і зміст роботи: зб. метод. матеріалів / [авт.-упоряд.: О. П. Долинна, А. П. Бурова, О. В. Низьковська, Т. П. Носачова]. – Тернопіль: Мандрівець, 2011. – 480 с.
17. Постовий В. Г. Сучасна сім'я і її педагогіка / В. Г. Постовий / – К., 1994. – 224 с.
18. Алексеєнко Т.Ф. Педагогічні проблеми молоді сім'ї: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1997.
19. Сухомлинський В.О. Мудрість батьківської педагогіки.
20. Арват Ф.С., Коваленко Є.І., Кириленко С.В., Щербань П.М. Культура спілкування: Навч.-метод.посібн. – К.: ІЗМН, 1997.
21. Тюпа А.І. Класний керівник і батьки: забезпечення партнерства і співпраці: збірка матеріалів з досвіду роботи. – Миколаїв: ОІППО,2012.

22. Вид. група «Основа» Співпраця батьків та вчителя початкової школи. – Х.,2009
23. Борисова О. О., Борисова Н. В., Борисов С. І. Робочий день в американському дошкільному закладі «Ворота знань». Волонтерська діяльність батьків. Щорічний фестиваль національних культур. Питання наступності у роботі дитячого садка і школи. Тампа, FL: USF PRO-COPI, 2016. 37 с.
24. Васьков Ю. В. Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект). Х.: Скорпіон, 2000. 120 с.
25. Гавриш, Н. В. Філософія для дітей. Цікаві уроки для молодших школярів: методичний посібник. К.: Слово, 2014. 232 с.
26. Главацька О. Основи самовиховання особистості: навчально-методичний посібник. К.: Кондор, 2015. 206 с.
27. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: практикум. К.: Слово, 2013. 448 с. 18. ДНЗ №8 «Золотий ключик» м.Переяслав-Хмельницький. URL: dnz8.at.ua/ (дата звернення 04.12.2017).
28. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України / гол. ред. В. Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
29. Лисенко Н. В. Еко-еко: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник. К.: Слово, 2015. 352 с.
30. Ліннік О. О. Майбутній учитель як суб'єкт педагогічної взаємодії: підготовка до співробітництва з молодшими школярами: монографія. К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. 304 с.
31. Лодатко Є. О. Вчитель початкової школи у соціокультурному вимірі суспільства: навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 232 с.
32. Розумне виховання сучасних дошкільнят: методичний посібник / ред. Н. Гавриш. К.: Слово, 2015. 176 с.
33. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підруч. для вищ. навч. закл. 2-ге вид. К.: Грамота, 2013. 504 с.

34. Савченко О.Я. Уміння вчитись – ключова компетентність молодшого школяра: посібник. К.: Педагогічна думка, 2014. 176 с.
35. Сак Т. В. Індивідуальний навчальний план учня з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі. Дефектологія. 2010. № 3. С. 12–16.
36. Семіда І. Як навчають дітей у США. Початкова школа. 1989. № 3. С. 17–22.
37. Степанов О. М. Основи психології і педагогіки: навч. посіб. 3-тє вид., доповн. К.: Академвидав, 2012. 528 с.
38. Степанова Т. М., Лісовська Т. А. Індивідуальнодиференційований підхід до музичного виховання дітей старшого дошкільного віку: монографія. К.: Слово, 2012. 256 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

1. Знає правила безпечного перебування вдома, має елементарні навички безпечної поведінки з предметами:

- 1.1) має навички безпечної поведінки
- 1.2) припускається помилок під час практичної діяльності
- 1.3) навички недосконалі
- 1.4) розуміє, але не виконує

2. Володіє навичками обслуговування, користується основними гігієнічними засобами та предметами догляду; знає, що ними користуються індивідуально:

- 2.1) самостійно обслуговує себе
- 2.2) іноді простежуються невпевнені дії
- 2.3) потребує допомоги дорослого
- 2.4) чекає на допомогу дорослого

3. Правильно називає частини тіла та основні органи людини, їх елементарні функції:

- 3.1) має уявлення про призначення та дію системи організму
- 3.2) потребує незначної допомоги дорослого
- 3.3) потребує допомоги й додаткових запитань дорослого
- 3.4) розуміє, але не відповідає

4. Орієнтується в основних емоціях і почуттях, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між подіями життя:

- 4.1) розуміє різні переживання і стани людей
- 4.2) припускається незначних помилок
- 4.3) невпевнено виконує завдання
- 4.4) не виявляє емоцій

5. Знас, що таке сім'я; називає ім'я та по батькові, стать і вік своїх родичів, прізвище своєї сім'ї:

5.1) виявляє інтерес до своєї родини; чітко, емоційно, з любов'ю називає членів сім'ї звичайними пестливими словами

5.2) називає за зразком дорослого

5.3) виникають труднощі в називанні членів своєї родини, називає частково з допомогою дорослого

5.4) розуміє, але потребує постійної допомоги дорослого

6. Має уявлення про предмети побуту. Вживає узагальнювальні слова, назви та призначення приладів:

6.1) добре орієнтується в найближчому предметному середовищі, правильно називає і класифікує предмети домашнього побуту

6.2) достатньо орієнтується в найближчому предметному середовищі, однак плутається в назвах предметів домашнього побуту

6.3) невпевнено орієнтується в найближчому предметному середовищі, потребує допомоги дорослого, плутається у назвах і класифікації предметів побуту

6.4) розуміє, але потребує постійної допомоги дорослого

7. Знас назву рідного міста, назву вулиці, адресу:

7.1) самостійно називає назву міста, у якому живе, та свою домашню адресу

7.2) забуває назвати місто, а домашню адресу знає називає не всю адресу

7.3) називає не всю адресу

7.4) розуміє, але потребує постійної допомоги дорослого

8. Має знання про пори року, їхні характерні ознаки, послідовність.

Має елементарні уявлення про природні явища:

8.1) орієнтується в природному довкіллі

8.2.) робить висновки з допомогою дорослого

8.3) потребує додаткового пояснення

8.4) розуміє, але не може самостійно відповісти на запитання, відповідає за допомогою дорослого

9. Уміє працювати з дитячою книжкою:

9.1) самостійно працює з дитячою книжкою, за ілюстраціями може припустити, про що йтиметься в тексті

9.2) за допомогою запитань дорослого може припустити, про що йтиметься

9.3) відповідає з допомогою дорослого

9.4) потребує постійної допомоги дорослого

10. У малюванні володіє вміннями та навичками, потрібними для створення власного задуму:

10.1) виявляє творчість самостійно, без втручання дорослого

10.2) має труднощі у визначенні теми зображення, потребує допомоги дорослого

10.3) виконує завдання, але не виявляє інтересу до малювання, виконує завдання разом із дорослим

10.4) потребує постійної допомоги

11. Співає із задоволенням, без напруження нескладні пісні, прислухаючись до співу дітей, до музичного супроводу:

11.1) співає без напруження, протягуючи довгі звуки в піснях, чітко вимовляє слова; співає разом із дорослим, прислуховуючись до музичного супроводу

11.2) потребує незначної допомоги дорослого

11.3) співає неохоче, не вимовляє чітко слова

11.4) розуміє, але потребує постійної допомоги дорослого

12. Творчо відображає у грі діяльність та взаємини дорослих, намагається урізноманітнити сюжет гри:

12.1) уміє творчо відображати у грі діяльність та взаємини дорослих, використовує предмети-замінники

12.2.) виявляє елементи винахідництва ситуативно; достатньо відображає у грі діяльність та взаємини дорослих

12.3) не виявляє винахідництва, але використовує предмети-замінники за прикладом (ідеєю) інших дітей;

12.4) не виявляє винахідництва; відображає діяльність та взаємини дорослих за спонукання дорослого

13. Класифікує іграшки, зроблені з різних матеріалів:

13.1) визначає, з якого матеріалу зроблені іграшки

13.2) має труднощі, звертається по допомогу дорослого

13.3) потребує допомоги дорослого

13.4) розуміє, але не може назвати матеріал

14. Комунікабельна, товариська, вміє цінувати прихильне ставлення до себе інших дітей:

14.1) емоційно чутлива, має розвинене почуття товарищескості, комунікабельності

14.2) недостатньо розвинені почуття товарищескості, комунікабельності

14.3) має труднощі у спілкуванні з однолітками

14.4) грається наодинці

15. Знає назву сенсорних еталонів, визначає форму предметів:

15.1) правильно називає геометричні фігури, встановлює відмінності між ними

15.2) називає геометричні фігури, припускається неточності

15.3) припускається помилок у назві геометричних фігур, не вміє визначати відмінності між ними

16. Визначає просторове розташування предметів відносно себе (ліворуч, праворуч, угорі, внизу, попереду, позаду):

16.1) вміє орієнтуватися в просторі, застосовуючи слова : "попереду", "позаду", "вгорі", "внизу"

16.2) припускається поодиноких помилок під час розташування предметів відносно себе

16.3) недостатньо орієнтується у просторі, нечітко розуміє зміст команд

16.4) потребує постійної допомоги дорослого

17. Уміє лічити в межах 5 у прямому й зворотному порядку, утворює нове число додаванням 1 до попереднього числа, визначає місце кожного числа і в ряді чисел від 1 до 5:

17.1) лічить у межах 5, розуміє, як рахувати у прямому і зворотному порядку, самостійно утворює нове число і знає його місце у числовому ряді

17.2) припускається деяких помилок під час прямої та зворотної лічби, але розуміє рахунок; утворює нове число при незначній підказці дорослого, помиляється у визначенні його місця у числовому ряді

17.3) постійно помиляється у прямому та зворотному порядку, не розрізняє лічбу, потребує допомоги дорослого при утворенні нового числа

17.4) потребує постійної допомоги дорослого

18. Орієнтується в поняттях : ранок, день, вечір, ніч, доба:

18.1) розуміє і вживає поняття, пов'язані з орієнтуванням у частинах доби

18.2) вживає поняття, пов'язані з орієнтуванням у частинах доби

18.3) невпевнено орієнтується у вживанні понять

18.3) потребує постійної допомоги дорослого

19. Уміє частково робити звуковий аналіз : встановлює послідовність звуків у слові (із 3-4 звуків); виокремлює перший і останній звуки у слові; визначає місце звука у слові; придумує слова із заданим звуком:

19.1) самостійно виконує завдання, має багатий словниковий запас, правильно визначає місце звука у слові

19.2) самостійно добирає картинки і слова, має труднощі у визначенні місця звука в слові

19.3) виявляє невпевненість під час виконання завдання, не може самостійно визначити місце звука у слові

19.4) розуміє поставлене завдання, але не виконує його

20. Відгадує описові загадки про іграшки, предмети, істоти, явища:

20.1) розуміє зміст, уміє їх відгадувати, пояснює відгадку

20.2) невпевнено відгадує загадки, плутається, але позитивно ставиться до процесу відгадування

20.3) має труднощі під час відгадування загадок

20.4) потребує постійної допомоги дорослого

21. Складає невеликі сюжетні розповіді за добре знайомим змістом сюжетної картинки; з допомогою дорослого складає розповідь:

21.1) самостійно складає описову розповідь, відтворює у розповіді головні риси предмета, розповідає поширеними реченнями, має розвинутий словниковий запас

21.2) має труднощі у відтворенні розповіді своїх думок, почуттів, невпевнено складає речення, розповідає неповними реченнями, потребує допомоги

21.3) складає описову розповідь з допомогою дорослого, не може відтворювати в розповіді все побачене, пасивна у спілкуванні

21.4) потребує постійної допомоги дорослого

22. Уживає у розмові з дорослими й однолітками слова ввічливості:

22.1) активно без нагадувань вживає слова вибачення, звертання, прохання, знає як звертатися до дорослих

22.2) знає слова ввічливості, вживає їх правильно з нагадуванням дорослого

22.3) вживає слова ввічливості тільки після нагадування дорослого

22.4) потребує постійної допомоги дорослого

ДОДАТОК Б

Взаємодія школи і сім'ї – важлива умова ефективності освітнього процесу

«Кожна дитина неповторна, наділена від природи унікальними здібностями, талантами та можливостями. Місія школи – допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками».

Один із ключових компонентів концепції Нової української школи є педагогіка партнерства, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками. В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця.

Сім'я разом зі школою створює той найважливіший комплекс факторів і умов освітнього середовища, який визначає ефективність всього освітнього процесу. У Державній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)» підкреслюється: «В основу національного виховання мають бути покладені принципи єдності сім'ї і школи, наступності і єдності поколінь. Школа має продовжувати родинно-сімейне виховання, працювати в тісному контакті з батьками, налагоджувати взаємозв'язок між школою і родиною, бо це – основа, передумова підвищення активності навчання та виховання».

Проблема взаємовідносин сім'ї та школи виникла відносно недавно в педагогіці. До ХХ ст. в зарубіжній та вітчизняній педагогіці існував чіткий поділ виховання сімейного і виховання в навчальному закладі.

Діти здобувають освіту, виховуються і навчаються не лише в школі. Їх розвиток продовжується і поза стінами школи і насамперед – у сім'ї. Сім'я – один із головних виховних інститутів, значення якого у формуванні особистості дитини важко переоцінити. Батьки складають перше оточення дитини, в якому вона здобуває важливий життєвий досвід, знання про себе і пізнає навколишній світ; тут проходить її громадянське становлення, формується світогляд.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показали, що на рубежі XIX і XX століть вперше виникає ідея взаємодії школи та сім'ї у процесі виховання дитини. Єдність сім'ї і школи відіграє важливу роль у вирішенні завдань всебічного розвитку та виховання школяра. Важливого значення даній проблемі надавали відомі педагоги: Я.Корчак, А.Макаренко, В.Сухомлинський, М. Стельмахович та інші.

Виховання дітей у школі і сім'ї – це нероздільний процес з єдиною метою, який зорієнтований не лише на спільні зусилля освітнього закладу і сім'ї у вихованні школярів, а й на їх виховну співпрацю у цьому процесі. Його здійснення передбачає єдино спрямовану взаємодію у взаємозалежній діяльності у системі стосунків батьків і педагогів. Стосунки співпраці передбачають рівність сторін, взаємну доброзичливість і повагу .

В.О. Сухомлинський стверджував: «У сім'ї шліфуються найтонші грані людини-громадянина, людини-трудівника, людини-культурної особистості. Із сім'ї починається суспільне виховання. У сім'ї, образно кажучи, закладається коріння, з якого виростають потім і гілки, і квіти, і плоди. Сім'я – це джерело, водами, якого живиться повноводна річка нашої держави. На моральному здоров'ї сім'ї будується педагогічна мудрість школи» .

Важливою умовою ефективної освітньої роботи з дітьми є співробітництво школи і сім'ї, спрямоване на формування високого рівня педагогічної культури батьків.

Значну роль у вихованні і навчанні школярів варто відвести спільним діям освітнього закладу і сім'ї, ефективність яких залежить від особливостей організації роботи з батьками в сучасній школі. Проте, іноді в шкільному та сімейному вихованні немає узгодженості. Це ускладнює процес формування свідомості та поведінки дітей. Тісна співдружність школи та сім'ї допомагає забезпечити єдність вимог і виховних впливів.

Як два крила у птаха, що допомагають йому вільно літати в безмежному просторі, так сім'я і школа створюють оптимальне освітнє середовище для вільного та повноцінного розвитку особистості школяра. Їхня співпраця є

важливою умовою ефективної навчально-виховної роботи, спрямованої на створення атмосфери доброзичливості та взаєморозуміння, з опорою на народні й сучасні педагогічні надбання, національну і світову культуру, вселюдські й національні моральні цінності.

Як свідчить досвід, тісний взаємозв'язок школи та сім'ї може розвиватися завдяки педагогічній освіті батьків і залученню їх до освітньої роботи. Успішність розвитку освітньої галузі, якість надання освітніх послуг у багатьох випадках залежить від тісної співпраці навчального закладу та батьків. Тому зневага своїми обов'язками чи байдужість до дитини однією із сторін негативно позначається на функціонуванні складових «педагогічного трикутника»: батьки – дитина – вчителі, гальмує належний розвиток і формування зростаючої особистості. Розглядаючи освіту і становлення людини в контексті культури, не можна не погодитися з думкою відомого філософа М.С. Кагана про те, що культура винайшла два ефективних для виховання людини інститути – школу і сім'ю.

Школа і сім'я, батьки і вчителі, батьківський комітет і адміністрація школи – єдине ціле. Їхня діяльність спрямована на дитину, її навчання, виховання, розвиток, становлення.

Спільна робота школи і родини ґрунтується на принципах гуманістичної педагогіки:

- Пріоритетності - підкреслює величезне значення сім'ї у фізичному й духовному становленні особистості й суспільства;
- принципі громадянськості - ґрунтується на усвідомленні педагогами і батьками місця кожної сім'ї у суспільно-державній системі;
- принцип демократизму - означає встановлення партнерських взаємин між школою і сім'єю у вихованні дітей;
- принцип гуманізації взаємин педагогів і батьків, який спрямовує класного керівника, вчителя, вихователя на дії і заходи, які зміцнюють і підвищують авторитет батьків; прояв довіри до виховних можливостей родини, підвищення рівня її педагогічної культури і активності у вихованні;

педагогічний такт, неприпустимість грубого втручання в життя сім'ї; життєстверджуючий, оптимістичний настрій у вирішенні проблем виховання, опору на позитивні якості дитини, сильні сторони родинного виховання, орієнтацію на успішний розвиток особистості;

- принцип ретроспективності - орієнтує на осмислення і використання історичного досвіду виховання в українській родині;
- принцип педагогізації батьків - передбачає, що одним із головних завдань школи залишається організація і здійснення педагогічного всеобучу.

Таким чином означені принципи є орієнтирами у роботі з батьками і спрямовують її на оволодіння ними необхідними знаннями, вміннями, навичками і розвиток батьківської компетентності.

Головними завданнями спільної діяльності освітнього закладу і сім'ї з питань вирішення проблем навчання, виховання і розвитку дітей можна виділити наступні:

- інтеграція зусиль сім'ї і педагогічного колективу в діяльності щодо розвитку особистості дитини;
- забезпечення участі батьків в організації навчально-виховного процесу і шкільному самоврядуванні;
- мотивацію батьків до вивчення науково-методичної та психолого-педагогічної літератури з проблем розвитку та виховання дітей;
- підвищення психолого-педагогічної культури батьків, поповнення арсеналу їх знань, вмінь і навичок виховної взаємодії з дітьми;
- підвищення відповідальності батьків за виховання дітей, ролі батька у родині; створення системи просвітницької роботи, спрямованої на підвищення правової культури батьків;
- підвищення рівня поінформованості батьків та їхньої компетентності з проблем формування здорового способу життя, профілактики асоціальної поведінки та поширення шкідливих звичок, репродуктивного здоров'я дітей та молоді, організації змістовного сімейного дозвілля;

- надання психолого-педагогічної підтримки та допомоги проблемним сім'ям.

Сьогодні в освітньому процесі потрібно активно використовувати потенціал сім'ї, батьки учнів повинні бути не тільки поінформовані про хід навчального процесу, але й активно брати участь у ньому, підтримуючи дитину в реалізації творчих індивідуальних проєктів.

Структура взаємодії родини і школи складається з:

- педагогічної діагностики родини;
- визначення цілей і завдань спільної роботи;
- підвищення готовності батьків до взаємодії зі школою;
- організації різних форм спільної роботи;
- стимулювання участі педагогів і батьків у погодженні і взаємообумовлених діях родини і школи;
- корекції спільної діяльності.

Виходячи з цього, можна виділити такі етапи встановлення взаємодії сім'ї та школи:

- ознайомлення учасників взаємодії з її метою (правами та проблемами дитини, правами і обов'язками сім'ї та школи);
- вивчення школою сім'ї, а сім'єю – школи в межах прав та обов'язків учасників освітнього процесу;
- виявлення можливостей і недоліків мети взаємодії, обговорення їх і вироблення спільного плану дій, залучення до його виконання;
- створення умов для взаємодії сім'ї, школи;
- формування позитивного ставлення до взаємодії учасників;
- організація та здійснення взаємодії у різних формах;
- контроль за здійсненням взаємодії з усіх сторін, корекція цього процесу.

Партнерські відносини між вчителями та батьками повинні бути міцними та різнобічними, особливо для молодших школярів. Адже саме в цей

період динамічно формується не тільки інтелектуальна основа особистості, але й її моральні якості.

Діяльність батьків та педагогів в інтересах дитини є успішною лише в тому випадку, коли вони стануть союзниками. Для нас важливо встановити партнерські відносини з сім'єю кожного учня, створити атмосферу взаємопідтримки та спільності інтересів. За нашими спостереженнями, зазвичай, батьки проявляють активну діяльність на першому та другому році навчання дитини в школі, та до кінця четвертого класу їх активність поступово згасає. Вони вважають дитину вже самостійною, яка не потребує батьківської уваги та підтримки. Тому першочерговим завданням нашої школи є необхідність активізації батьківської участі в освітньому процесі, знаходження різних шляхів прояву інтересу батьків до шкільного життя своїх дітей.

Батьки, безперечно, хочуть знати інформацію про свою дитину, і вона повинна бути абсолютно достовірною, проте не повинна зводитись до скарг та негативної оцінки.

Завдячуючи тісній співпраці з батьками, в школі створено позитивний мікроклімат, встановлені довірливі стосунки між учнями та вчителями. Знизилась кількість звернень батьків до адміністрації із скаргами. Активізувалась їх участь в усіх шкільних та позашкільних заходах, частково покращилась матеріально-технічна база школи.

Отже, успішний розвиток дітей значною мірою залежить від дружної і погодженої роботи школи і сім'ї. Так само як і діти, батьки повинні жити своєю школою, регулярно відвідувати батьківські збори, обмінюватися своїми думками і спостереженнями з класними керівниками, вчителями, вихователями. Школа ж повинна прагнути до об'єднання зусиль щодо успішного навчання, виховання та розвитку школярів.

На останок пропоную вам переглянути Притчу про Крила.

Коли ми попідкуємось про власні крила, вони виростуть і в наших учнів. І коли це станеться наші тільки зміцніють.

Тож нехай крила допомагають нашим дітям вільно літати в безмежному просторі, а ми з вами будемо мудрими наставниками та гарними помічниками.

ДОДАТОК В

Тренінг для батьків “Два світи”

Мета: усвідомлення різниці між «світом» дитини і дорослого, емоційних переживань, мотивації поведінки; набуття навичок аналізу причин поведінки дитини, з огляду на позицію дитини; ознайомлення з поняттями «прийняття» дитини, особливостями батьків, які приймають і не приймають дитину, впливом негативних установок.

Хід заняття

I. Вправа «Дерево сподівань»

Мета: одержання інформації, що стосується сподівань учасників тренінгу. Учасники на аркушах записують свої очікування від заняття.

Інформаційна частина: «Особливості дитячого світу».

Ми часто вважаємо, що діти мають нас і навколишній світ розуміти так само, як дорослі, але це – найбільша омана. Діти роблять свої висновки з огляду не тільки на те, що ми їм говоримо, а й на те, що ми при цьому робимо, як поводитися з іншими людьми. Наш особистий приклад часом більше виховує, ніж навчання.

Особливості дитячого світу порівняно зі світом дорослих:

- відсутність сформованих поглядів;
- швидкість перевтілення;
- емоційність;
- висока мінливість;
- необтяженість побутовими турботами;
- відкритість;
- імпульсивність;
- злиття із зовнішнім світом;
- життя реальними подіями;
- повнота співчуття.

Часто батькам здається, що дитина погано поводить себе через бажання зробити щось погане навмисно, однак так буває далеко не завжди. В основі будь-якої небажаної негативної поведінки дитини можуть бути:

- вимога впливу або комфорту;
- бажання показати свою владу або демонстративну непокору;
- помста, відплата.

II. Вправа «Думки про права»

Учасники об'єднуються у 2 групи («Діти» і «Батьки»).

Мета кожної групи – скласти список своїх прав. Потім вони по черзі називають ці права один одному. При цьому кожне право може бути внесене в остаточний список тільки тоді, коли воно прийнято іншою стороною. Кожна сторона може відхилити якесь право або наполягати на його зміні.

Права батьків:

- Давати поради, вказівки.
- Контролювати виконання обов'язків.
- Заохочувати.
- Вибирати разом з дитиною школу, секції, гуртки.
- Захищати свою дитину, піклуватися про неї.
- Отримувати любов, повагу, увагу з боку дитини.
- Карати.
- Любити дитину.
- Мати право на помилку.

Права дітей:

- Приймати або не приймати поради.
- Мати і виражати свою думку, не зважаючи на батьківську.
- Вибирати свій імідж і спосіб дозвілля.
- Отримувати любов і увагу з боку батьків.

- Любити батьків.
- Вибір друзів.
- Помилятися і бути пробаченим.

III. Інформація про дві території.

«Я маю знати про дитину все...», «У нього (неї) не має бути ніяких таємниць від мене», – так вважають багато батьків. Як бачимо, рівень контролю за дитиною досить високий. З чим це пов'язано?

В період виношування плоду територія дитини цілком належить матері, знаходиться під її контролем. Поява на світ лише трішки змінює ситуацію – за територією дитини (ліжечко, бажання) так само потрібен постійний контроль. Але подальші події розгортаються таким чином, що дитина все частіше й частіше починає виходити з поля зору матері, і, зрештою, метою її розвитку стає самостійність.

Звичайно, цей процес поступовий та індивідуальний, з постійною передачею прав і відповідальності в міру готовності дитини діяти незалежно від матері, однак уся проблема в тому, наскільки батьки готові надати ці права. Іноді на цих «територіях» можуть відбуватися цілі бої – дитині доводиться боротися за відстоювання своєї самостійності, або, навпаки, ситуація «маминоного крильця» її дуже влаштовує, зате маму дуже обтяжує соціальна неспроможність дорослої дитини.

IV. Вправа «Риси моєї дитини»

- Що мене засмучує в моїй дитині?
- Що мене тішить у моїй дитині?

V. Вправа «Мова прийняття»

Дуже часто говорить про безумовне прийняття дитини у її проявах. Цілком зрозуміло, що це викликає в батьків подив і навіть протест. Усі батьки ставлять перед собою виховну мету: виховати самостійність, відповідальність, навчити дитину акуратності, контролювати свою агресивність.

Часто батьки, які намагаються демонструвати своє безумовне прийняття, не можуть виявити ці риси, і в результаті мають справу з досить егоцентричною особистістю дитини.

Е. Фромм ще в 50-ті рр. писав про важливість як безумовної, так і умовної любові. Так, батьки мають право любити дитину за щось, показуючи їй важливість якихось її ознак. Якщо раніше можна було говорити, що носієм безумовної любові є мати, а умовної – батько, то зараз кожний з батьків може виконувати обидві ці функції. Хоча в конкретній родині ситуація може складатися по-різному, загалом любов батька все одно більш умовна, а у формуванні ставлення до дитини з боку матері велику роль відіграє її перший досвід спілкування з нею. Саме в перші роки життя дитині необхідна велика любов, її безумовне прийняття, що формує довіру до світу й почуття впевненості в собі. Недарма в багатьох народів дитині до 5-6 років дозволяють багато, а потім настає період навчання соціальних вимог і заборон.

Якщо мати виховує дитину одна, їй доводиться поєднати в собі різні риси. Насправді людина живе у світі, де їй щось подобається, а щось – ні, вона переживає різні почуття й щодо своєї дитини: позитивні і негативні.

Одним з критеріїв діагностики прийняття дитини може стати те, наскільки швидко і легко батьки заповнювали графу «Що мене засмучує в моїй дитині?». Якщо легко вписували

«-», але важко «+», навряд чи такі батьки приймають свою дитину такою, якою вона є. Однак навіть батьки, які вважають, що приймають свою дитину такою, якою вона є, далеко не завжди можуть показати дитині своє прийняття. Адже його необхідно демонструвати. Саме тому дуже важливо навчитися говорити «мовою прийняття», не використовуючи негативних установок.

Ознаки мови прийняття. Оцінка вчинку, а не особистості, похвала, комплімент, ласкаві слова, підтримка, вираження зацікавленості, порівняння з самим собою, схвалення, згода, позитивні тілесні контакти, посмішка, контакт очей, доброзичливі інтонації, заохочення, вираження своїх почуттів, відображення почуттів дитини.

Ознаки мови неприйняття. Відмова від пояснень, негативна оцінка особистості, зауваження щодо невідповідності батьківським очікуванням, ігнорування, команди, накази, акцентування на невдачі, образа, погрожування, покарання, жорстка міміка, загрозливі пози, негативні інтонації.

VI. Вправа «Дерево підсумків» (на намальованих яблуках батьки записують свої враження від заняття).

Легенда В.Сухомлинського «Хто найкращий майстер на землі»

Це було дуже давно. В одному селі в Україні дівчата і жінки вирішили показати свою майстерність. Домовилися, що в неділю усі прийдуть на сільський майдан і кожна принесе найкраще, що вона зробила своїми руками: вишитий рушник, мереживо, скатертини, одяг...

У призначений день усі дівчата і жінки прийшли на майдан, принесли безліч цікавих речей. У старих, які повинні були назвати найкращих майстринь, очі розбігалися. Дружини й дочки багатіїв принесли вишиті золотом покривала, тонкі мережані фіранки, на яких були вив'язані дивовижні птахи. Але переможницею стала дружина бідняка Марина. Вона не принесла ні вишитого рушника, ні мережив. Хоча все це чудово вміла робити. Вона привела п'ятирічного сина Петруся. А він приніс жайворонка, якого сам вирізав з дерева, приклав жайворонка до губ, і той защебетав, як живий. Усі завмерли, ніхто не поворухнувся. Всіх зачарувала пісня, і раптом у блакитному небі заспівав живий жайворонок, якого привабив спів із землі...

Слова-побажання батькам.

Пам'ятайте, що дитина – це дзеркало життя своїх батьків. Як у краплі води відбивається сонце, так і в дітях відображається духовне багатство мами і тата. Робіть усе, щоб дитинство і майбутнє ваших дітей було прекрасним. Любові та взаєморозуміння, успіхів і щастя вам і вашим дітям!